

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Felix Blomstergren

Landskapsarkitektstudentens utveckling

- studium av Projekt 3

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp

Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet
2010:09

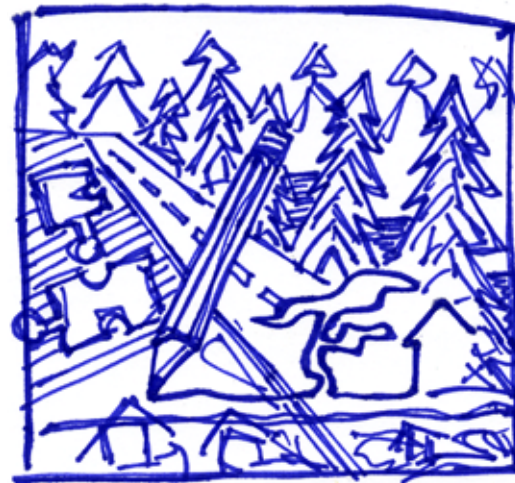
Landskapsarkitektstudentens utveckling

- studium av Projekt 3

”The progress of a landscape architect student – a study of Project 3”

Felix Blomstergren

Handledare: Ann Bergsjö
Examinator: Eva Gustavsson

Nyckelord: landskapsarkitekt, student, utbildning, utveckling, yrkeskunskap, projekt, landskap, fysisk planering, Sibbhult, Östra Göinge

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp

Skriva om landskap - Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet, Grund C, 15 hp
Kurskod: EX0272, Huvudämne: landskapsplanering
2010:09

Innehållsförteckning

Figurförteckning	5
Sammanfattning	6
Abstract	7
Förord	9
Syfte och bakgrund	9
Material och metod	9
Avgränsningar	9
Inledning	10
Projekt 3	12
Sibbhult och Östra Göinge	13
Gles- och Landsbygd	14
Profileringslösning eller jippo	15
Presentation av de åtta förslagen	16
Språkbruk och redovisningsmetod	16
Ordförklaring	17
Byn i Skogen – Skogen i Byn	18
Med Glimten i Landskapet - Logik & Identitet	22
Modell för en hållbar landsbygd	25
Barrbyn Sibbhult	28
Identitet på plats och i rörelse – en föränderlig process	32
Vägen till Östra Göinge	36
Skåne nOrdOst – Välkommen hem	39
Sibbhult 2100	42
Diskussion och Slutsatser	46
Referenser	58
Källförteckning	58
Otryckta källor	58
Tryckta källor och litteratur	59
Internet	59

Figurförteckning

Samtliga bilder härrör från upphovsmannen till denna uppsats

Fig.1	Projekt 3	3
Fig.2	Projekt 3	17
Fig.3	Skogen i centrum	19
Fig.4	Rytm och glimtar	23
Fig.5	Kommunikation och förtätning	26
Fig.6	Att bygga med vegetation	29
Fig.7	Förtätning och expansion	33
Fig.8	Omsorg om landskapet	37
Fig.9	Orter med olika profil	40
Fig.10	Struktur mot en ljusare framtid	43

Sammanfattning

Landskapsarkitekt är ett yrke i tiden. Många människor har fått upp ögonen för detta spännande yrke och allt fler människor söker sig till landskapsarkitektutbildningen. Men när man frågar någon vad en landskapsarkitekt egentligen gör så väcks det fler frågor än svar. Detta beror nog till stor del på att arbetsområdet är så brett att det går att finna många olika nischer inom detta. Allmänheten tror för det mesta, på gott och ont, att en landskapsarkitekts arbetsuppgift till största delen består av att i dekorationssyfte pynta olika miljöer med vegetation. Denna ensidiga föreställning kan hos en student skapa osäkerhet och en vacklande tro på den egna förmågan. Den här uppsatsen syftar till att svart på vitt försöka ta reda på vilka tankegångar och idéer som en blivande landskapsarkitekt förvärvat då hälften av den femåriga landskapsarkitektutbildning genomförts, och som studenten kan vidareutveckla under reseterande utbildning och senare bidra med i arbetslivet. Upplägget av denna uppsats består till största delen av studium av projekt 3, som är ett färdighetstränande grupparbete där studenterna får känna på hur det är att arbeta som landskapsarkitekter. Temat för projektet är stora landskap med särskilt fokus på glesbygden. Åtta grupper har under 10 intensiva veckor producerat ett rikt och omfattande material, här i uppsatsen sammanfattas de olika gruppernas tankar, förslag och idéer. Syftet med uppsatsen är att det som läsare skall bli lätt att ta del av vilka problem, möjligheter och kommande arbetsuppgifter som en landskapsarkitekt ställs inför, samt att påvisa den kunskap som de blivande landskapsarkitekterna redan i nuläget förfogar över.

Nyckelord: landskapsarkitekt, student, utbildning, utveckling, yrkeskunskap, projekt, landskap, fysisk planering, Sibbhult, Östra Göinge

Abstract

Landscape architect is a wide and versatile profession. For the students studying to become landscape architects this can be both exiting and frightening. Students often ask themselves what they have learned and how they can use their knowledge in future assignments. The goal with this essay is to attest the knowledge that the students gather during their education. The main part of this is done by studying the material that the students have produced during project 3, a course which takes place in the middle of the education. In this essay you can find a summary of what the students have done during the course. The purpose is to make it easy for a reader to find the students main thoughts and ideas and to prove the knowledge that the students has collected during the first years of the landscape architect education. The landscape is wide and so are also the profession, and the education. In this essay it's not possible to show all the knowledge and possible working areas for a landscape architect, instead the main focus is put on what the students have learned about large scale planning during project 3.

Bakgrund

Syfte

Denna uppsats syftar till att belysa kunskapsinhämtning och inlärnin g hos landskapsarkitektstuden ter samt att beskriva det projektarbete som studenterna producerar under deras tredje utbildningsår. Den bakomliggande frågan är: Vad gör egentligen en landskapsarkitekt och vad lär man sig under utbildningen? Jag som själv läser fjärde året på landskapsarkitektutbildningen har många gånger funderat över detta. Allmänheten tror nog i många fall att vad en landskapsarkitekt gör är att pynta lite med vegetation, och visst kan det vara så ibland, men det finns så mycket mer som landskapsarkitekten kan bidra med.

Material och metod

Projekt 3 är en kurs på 15 högskolepoäng och en viktig del av landskapsarkitektutbildningen. Inom utbildningen får studenterna arbeta med olika färdighetstränande projekt som gradvis ökar kunskap och förståelse. Tanken med kursen är att eleverna skall få träna sig på hur det är att arbeta som landskapsarkitekter. Under projektarbetet delades klassen upp i åtta grupper bestående av 4-5 studenter. Varje grupp producerade ett omfattande material. Till uppsatsen användes detta material, samt kompletterande litteraturstudier. Tanken med uppsatsen var även att det skulle göras ett fördjupande arbete med intervjuer av studenter från tre av de åtta grupperna, men det visade sig var alltför svårt att få tag på studenter som hade tid eller möjlighet till detta, dessutom hade de svårt att sätta fingret på vad man egentligen hade lärt sig.

Projektarbetet utfördes i Östra Göinge kommun i nordöstra Skåne samt det här i belägna samhället Sibbhult. När studenterna för första gången besökte området var lokalpressen på plats och förväntningarna var stora: ”De skall göra Sibbhults centrum till kommunens vackraste”¹. Det stod även om önskemål som ”mer lyse vid cykelstigen”². Detta är saker som går att ta på. Visst skulle sibbhultsborna bli stolta över ett nytt torg eller glada över mer funktionell belysning. Men finns det en annan dimension som bara landskapsarkitekter kan bidra med? Det är om de här kunskaperna, som en landskapsarkitektstudent inhämtar under sin utbildningen, som den här kandidatuppsatsen handlar om.

Avgränsningar

Uppsatsen skrivs inom ramen för kursen Landskapsplanering och det valda studieobjektet är ”Den fysiska planeringens verktyg och processer” (EX0272). Materialet som undersöks härrör till största delen från det studenterna producerade under Projekt 3 på landskapsarkitektutbildningen under vårterminen 2008 i Alnarp. Studenterna gick tredje året på den femåriga utbildningen.

¹ Larsson, 2008, Studenter inspekterar byn

² Lindell, 2008, Unga förnyare i Sibbhult

Inledning

Projektarbeten är en viktig del av landskapsarkitektutbildningen. Som student ställs man inför nya projekt med mer och mer omfattande utmaningar allt efter som utbildningen fortskrider. Fokus i denna uppsats ligger främst på vad studenterna har producerat och lärt sig under projekt 3. Som student lär man sig under utbildningens gång att arbeta med olika projekt, innan man kommer till projekt 3 har man logiskt nog först deltagit i projekt1 och projekt2. Men denna form av undervisning passar inte alla, och för många ses också projektarbetena (både på gott och ont) som utbildningens svåraste och mest påfrestande delar.

Som nyblivna studentet på landskapsarkitektlinjen kom förmodligen projekt 1 som en chock för många. Upplägget för projektarbetena är mycket olik de undervisningsmetoder som man vanligtvis möter under gymnasiala utbildningar, och då kanske främst från de naturvetenskapliga programmen (vilka många landskapsarkitekter har som bas). Man är som student van vid att matas med information. – detta skall ni kunna, och detta skall ni ha lärt er inför provet. Det fanns tydliga mål och tydliga direktiv, den största begränsande faktorn var för de flesta tiden. Man skulle kunna säga att i gymnasiet gick det ut på att man som student skulle lära sig något och sedan utföra detta (visa sina förvärvade kunskaper genom att skriva ett prov), under projektarbetena på landskapsarkitektutbildningen är det den omvända ordningen som gäller; här skall man utföra något och dra lärdom av detta. Detta låter kanske inte så märkvärdigt, och denna undervisningsmetod brukar gå under kategorin problem-baserad inläring (PBI), något som förmodligen kommer att bli mer och mer vanligt även inom andra utbildningar. För studenter som under hela sin skoltid vant sig vid ett annat sätt att inhämta kunskap, kan detta dock skapa osäkerhet och en känsla av otillräcklighet.

Jag vill redan här passa på att understryka att jag inte tycker att det är fel att studenterna ges möjlighet att tänka fritt och prova sina vingar, men jag vill däremot påpeka att denna ”nyvunna frihet” för många kan skapa osäkerhet och tvivel på den egna förmågan. För personer som verkligen vet vad de vill (om det nu är möjligt att göra detta) och som hela sitt liv drömt om att bli landskapsarkitekt, så ses detta förmodligen inte som ett problem, de kastar sig till synes med glädje och förväntan in i projektet och dess utmaningar... men för ”vanliga” studenter (vilka inte tidigare har haft någon djupare kontakt med landskapsarkitektvärlden och förmodligen utgör majoriteten av en landskapsarkitektklass) så kan projektarbetet ses som en svår och icke greppbar utmaning. Eftersom denna undervisningsform utgör en stor del av utbildningen är det många studenter som undrar om de lyckats förvärva de kunskaper som de sedan behöver i det kommande yrkeslivet.

Jag har många gånger själv under de olika projektarbetena undrat vad jag egentligen håller på med, och om jag arbetar tillräckligt mycket (och ibland om jag arbetar för mycket) eller på rätt sätt för att få ut så mycket av utbildningen som möjligt. Som student upplever man både frustration och glädje - detta är helt naturligt och är främst kopplat till olika steg/moment av utbildningen, det är dock svårare att se helheten av utbildningen, vilket för många kan bidra till funderingar och oro inför den kommande yrkesrollen. Utbildningens bredd är både dess styrka och dess svaghet.

De olika projekten har olika inriktning och syftar till att ge kunskap inom olika delar av landskapsarkitektens breda arbetsområde. I Projekt 3 ligger fokus på fysisk planering av stora landskap, i.o.m att det är detta projekt som valts som studieobjekt är det hur studenterna har arbetat inom ämnet fysisk planering som lyfts fram. Detta är bara en del av allt som en landskapsarkitekt får lära sig under utbildningen. Fokus för den här uppsatsen ligger såvida inte i att påvisa utbildningens spännvid utan snarare på att visa på studenternas kunskapsinhämtning och personutveckling, samt hur studenterna växer in i sin yrkesroll och hur projektarbetena bidrar till detta.

Projekt 3

Projektet utgår, precis som projekt 1 och 2, från problembaserad inläring. Ett viktigt mål med projekten är att de skall vara färdighetstränande, dvs. studenterna skall träna sig på att agera som landskapsarkitekter. Projekt3, som behandlar stora landskap, är **”uppbbyggt kring mötet mellan stad och land, och fokuserar på tätorternas framtida utvidgning, infrastruktur och grönstruktur”**³. Specifikt tema för det här året var byn Sibbhult, Östra Göinge kommun, samt regionen som kommunen tillhör. Fokus ligger här på **”tätortsutveckling i ett glesbygdslandskap, i det Skånska inlandet. Nyckelord för kursen är: glesbygdsutveckling, urbanitet, hållbar tätortsförnyelse, kommunikationer, rekreation och turism”**⁴.

Projektarbetet sker gruppvis, vilket även det skänker kunskap och erfarenheter. Som med allt annat här i livet har detta både för- och nackdelar. Det är väldigt intressant och givande som student att få tillfälle att ta del av andras tankar, kunskaper och idéer. Grupparbete gör också att arbetet hela tiden drivs framåt, och pressen på de enskilda individerna minskar. Men som man ibland säger: ju fler kockar desto sämre soppa... Så har studenterna ibland känt under pågående diskussioner, men slutresultaten hade säkerligen inte blivit lika genomarbetade och slagkraftiga om arbetet hade skett individuellt. Att arbeta tillsammans, både i med- och motgångar, är ytterligare ett sätt att förbereda sig för framtidens utmaningar och projekt.

Sammanfattningsvis är det lämpligt att redogöra för kursens mål, vilka är **”att studenten ska utveckla och träna förmågan att arbeta i grupp och agera som landskapsarkitekt inom ramen för ett givet platsanknutet tema och att få en mer nyanserad bild av landskapsarkitektens yrkesroll i förhållande till andra aktörer”**⁵.

³ Kursbeskrivning, Projekt 3, (2009-03-03)

⁴ Westin, 2008, Kursprogram, sid. 3

⁵ Kursplan, Projekt 3, (2009-03-03)

Sibbhult och Östra Göinge

Östra Göinge är en kommun i nordöstra Skåne. Kommunen har bildats, precis som de flesta andra nuvarande kommuner, genom en sammanslagning av en mängd mindre kommuner. Speciellt för Östra Göinge är att det vid sammanslagningen inte fanns någon tydlig huvudort och därför inte någon stark sammanhållande kraft. Kommunens namn är egentligen taget ur luften, då ingen av de ingående orterna har någon koppling till detta namn. Inom kommunen finner man åtta stycken något-sånär jämnstora samhällen, som var för sig kämpar för sin existens. Skåne tillhör den starkt växande Öresundsregionen men Östra Göinge har med sin något avsides placering i dagsläget inte kunnat dra nytta av detta, snarare kan detta ha haft en negativ påverkan som bidragit till att människor har sökt sig till andra mer expanderande delar av Skåne.

I mitten av 90-talet bodde över 15 000 människor i Östra Göinge kommun. Brist på arbetstillfällen, dåligt utbud av shopping och nöjen, samt kommunikationsbegränsningar och en negativ inställning bland befolkningen har idag lett till att siffran är nere på 14 000 ⁶. Den negativa trenden fortsätter och enligt Sydsvenskan, som hänvisar till en undersökning från Statistiska centralbyrån (SCB), så skulle 38 % av invånarna i Östra Göinge kommunen avråda andra från att flytta till kommunen ⁷.

Sibbhult med ca 1400 invånare är ett av de åtta ”större” samhällena i Östra Göinge ⁸. Sibbhult expanderade kraftigt under 50- och 60-talet tack vare av en blomstrande tillverkningsindustri med Scania, som numera har lagt ned. De flesta byggnader samt samhällets struktur härstammar till stora delar från denna period. Tiderna förändras och inget varar för evigt, Sibbhult är inget undantag vad gäller sviktande befolkningsantal. Nedläggningen av Scania, som var samhällets ryggrad, var ett hårt slag mot Sibbhult. Det är denna region och detta lilla glesbygdssamhälle som studenterna på landskapsarkitektutbildningen med stort engagemang tog sig an under Projekt 3, som gick av stapeln vårmånaden 2008.

⁶ Westin, 2008, Kursprogram, sid. 6

⁷ Orrenius, 2008, del A sid 6-7.

⁸ Westin, Kursprogram, sid. 6

Gles- och landsbygd

Sverige är till ytan sett ett stort land. Det finns olika sätt att definiera gles- och landsbygd, men oavsett vilken definition man väljer kommer man fram till att dessa utgör en betydande del av vårt avlånga land. Det går även att hitta upplevda skillnader mellan orden ”Landsbygd” och ”Glesbygd”⁹. För många klingar ordet landsbygd bättre, och ordet förknippas ofta med idyll, solsken och ”det var bättre förr”. Enligt Glesbyggsverket förknippas landsbygd med areella näringar som jordbruk och skogsbruk, medan glesbyggd sätts samman med glesbygdsproblematik, med de negativa faktorerna avfolkning och syselsättningsproblem¹⁰.

Det man generellt kan säga är att gles- och landsbygd rör sig om områden som har få invånare per ytenhet, men detta är också relativt beroende på i vilket sammanhang eller vilken region som man undersöker. Spelar det då någon roll om man använder ordet glesbygd eller landsbygd? Även om orden i stort sett behandlar samma typ av områden frambringar de olika inre bilder och känslor. - Det är som landskapsarkitekt viktigt att välja rätt ord för att förmedla rätt budskap och inställning.

Något som kännetecknar områden som inte räknas som tätort, dvs. både lands- och glesbygd, är glesa strukturer, vilket leder till längre avstånd mellan funktioner, aktiviteter och service¹¹. De långa avstånden leder till försämrad tillgänglighet och ökade krav på transporter, till och från arbetet samt för att täcka vardagens behov. I längden leder detta ofta till att invånarna istället söker sig till andra, expanderande, regioner med större, mer närliggande och rikare utbud.

Att en region drabbas av minskande invånarantal, är således ett relativt vanligt fenomen i stora delar av Sverige. Problemet som studenterna i Projekt 3 ställdes inför är detsamma på många platser i Sverige och projektet kunde således ha gått av stapeln i en annan kommun i någon annan del av landet. Av praktiska skäl valdes Östra Göinge kommun i nordöstra Skåne. Vissa av förslagen kan således ses som generella och andra som mer platsanknutna.

⁹ Glesbyggsverket. Vad är gles- och landsbygd? Sid. 2

¹⁰ Glesbyggsverket. Vad är gles- och landsbygd? Sid. 2

¹¹ Glesbyggsverket. Vad är gles- och landsbygd? Sid. 1

Profilering - lösning eller jippo

Om man vill locka folk gäller att hitta något unikt, något som skiljer sig från mängden, vad är det som gör att människor får upp ögonen för Sibbhult och Östra Göinge kommun? Vad skall man göra för att skapa arbetstillfällen och inkomster åt kommunen? Vad är det som gör att människor vill stanna kvar, leva och bo i Sibbhult och Östra Göinge? Detta är svåra och viktiga frågor.

Vid ett besök i kommunen möts man av konstgjorda flodhästar invirade i ljusslingor, liggandes i vattenbrynet. En katt som hoppar genom ett hus, konstgjorda eldar från skorstenar, rör i regnbågens alla färger placerade längs vägen... listan bara fortsätter... Det är inget fel på kreativiteten och skaparglädjen i Östra Göinge kommun. Men är detta verkligen lösning på avfolkningsproblematiken? Eller är detta bara ett påhitt av en eller ett par personer inom kommunen som önskar att få sätta sitt avtryck på en bygd?

Ibland gäller det att man vågar ta till djärva grepp och ibland är det kanske de mest enkla och uppenbara lösningarna som är de mest effektiva. Klart är i alla fall att det finns mycket att tänka på, många problem som kräver lösningar, eller kanske ett nytt synsätt? Vad är egentligen problemet och för vem?

Presentation av de åtta förslagen

Språkbruk och redovisningsmetod

Merparten av denna uppsats bygger på studium av projekt 3. Problemet som uppstår är hur man på ett kortfattat, men ändå sakligt sätt, beskriver de olika gruppernas arbetsprocesser. Tanken är att texten skall bli så lättläst och tydlig som möjligt. Som Lisa Wingård nämner i sin bok "Om att bli arkitekt"¹² är det lätt att man som student svänger sig men ord och attribut som hör kåren och yrket till utan att man egentligen vet vad de står för. Jag har, på gott och ont, försökt att eliminera så mycket som möjligt av dessa yrkesord. Om man som student använder ord som andra inom yrket känner igen kan man identifiera sig med varandra, man känner samhörighet, detta är något positivt, men kan även ses som ett hinder då alla förstår vad man pratar om men ingen förstår vad man egentligen menar.

Jag har haft nöjet att lära känna studenter som precis börjat på landskapsarkitektutbildningen, det är intressant och spännande att höra hur deras språkbruk har ändrats ju längre in på det första året av utbildningen de kommit. I bland är det svårt att avgöra om studenterna använder dessa ord för att det är det är just dessa som bäst beskriver det studenten vill förmedla, eller om orden används endast för att det så skall vara - att de helt enkelt är en del av yrkesrollen. Många gånger används orden också på skämt, bara för att man som student hela tiden får höra dessa från lärare och andra studenter - men det som händer, oavsett avsikt, är att de (både orden och studenterna) blir en del av yrkeskåren.

Ett förändrat språkbruk och ordval är något som tyder på det som jag med den här uppsatsen försöker att förtydliga (både för mig själv och för andra) dvs. att man faktiskt lär sig något under utbildningen, och att man allt mer närmar sig det yrke som man senare kommer att praktisera. För personer som inte är involverade i yrket, samt för vilsna studenter, som egentligen undrar vad de håller på med, kommer ordvalet i den här uppsatsen att begränsas. De ord som trots allt används för att på ett vetenskapligt sätt beskriva arbetsprocesserna förklaras på nästa sida.

Ordförklaring ¹³

Inventera:	gå igenom, undersöka, upprätta förteckning
Analys:	djupgående och noggrann undersökning
Förslag:	angivande av lämpligt handlingsätt
Koncept:	ny produkt som innehåller de grundläggande egenskaperna, vilka särskiljer/ utmärker produkten framför andra
Komposition:	sätt på vilket ett litterärt eller konstnärligt verk (i det här fallet produkt) är sammansatt
Syfte:	planerad följd av visst handlande
Mål:	avsett resultat

Fig.2

Låt oss nu ta del av och studera essensen av det material som producerades av 38 studenter under 10 intensiva veckor. Meningen har varit att försöka fånga tankegångar, idéer och förslag. Det är omöjligt att ge en helt rättvis bild av de olika projekten och man kommer som läsare av denna uppsats inte att kunna ta del av alla detaljer, alla skisser och omfattningen av studenternas engagemang. Men meningen har här varit att förenkla och att strukturera, att på liten plats kunna förmedla så mycket som möjligt. Syftet är att belysa studenternas kunskapsinhämtning och yrkeskunskap. Förhoppningsvis kommer man som läsare få uppleva ett nytt sätt att se på landskapet och dess potential samt hur viktigt det är med kunskaper om detta.

¹³ Nordsstedts Svenska ordbok, 1999

Byn i Skogen – Skogen i Byn

Kommunen idag: Nedläggning av industri

Sibbhult är en by som starkt präglats av tillverkningsindustri. Då den största arbetsgivaren, Scania, kommer att flytta sin verksamhet från orten så kommer detta starkt att påverka det lilla industrisamhället. Gruppen ställer sig frågan om byn även i framtiden kommer att präglas av industrin, eller kommer man att kunna söka sig andra vägar? (s.7).

Inventering: I Östra Göinge och Sibbhult i finns det gott barrskog, här går granskogens sydligaste utbredningsgräns. Området är väldigt stenrikt och den stora mängden sten har enligt gruppen gjort att människan inte lyckats tämja landskapet, som fortfarande uppfattas som vilt. Nedlagda stenbrott som vattenfyllets skapar sjöar och högar av skrotsten genererar intressanta miljöer som tillför variation till landskapet. (s.16)

Analys: Kommunen behöver enligt gruppen nya inkomstkällor och invånarna behöver fler arbetstillfällen. Även utemiljön behöver en upprustning. Gruppen menar att det behövs ”en attraktiv utemiljö som tillfredställer invånarnas sociala och rekreativa behov” (s.9). Man funderar över vilka egenskaper och kvaliteter som skulle kunna lyftas fram för att skapa denna miljö samtidigt som man lockar nya människor och potentiella invånare till regionen (s.13).

Gruppen anser att för människor från södra Skåne, Danmark, Tyskland och Holland, är granen ett exotiskt inslag i landskapet, och man menar att detta är en viktig egenskap att lyfta fram och arbeta vidare med. (s.14) Gruppen menar också att regionens många nedlagda stenbrott har en stor potential för unika användningsområden. (s.16)

Förslag: Sveriges sydligaste vildmark

Gruppen anser att kommunen behöver anpassa sig efter dagens verklighet och framtidens behov (s.9). Man påpekar att tätbefolkade länder som Danmark och Tyskland inte har någon allemansrätt, gruppen vill därför marknadsföra en plats där man som turist ”kommer närmare naturen och verkligen lever med den, har den inpå knutarna” (s.20). Istället för att se de många små samhällena som ett problem så menar gruppen att de kan ses som en tillgång. ”Om man vill kan man vandra mellan flera byar på en dag, eller lugnt strosa mellan två” (s.25). Sibbhult görs till centralort för turistaktiviteter, och erbjuder ett bredare utbud av service, information och fungerar som utgångspunkt för aktiviteter. (s.25)

Koncept: Skogen i centrum

För att Sibbhult ska uppfattas som en by i skogen måste man enligt gruppen känna och uppleva skogen var man än befinner sig i byn. **Gruppens mål** är att Skogen skall bli en del av Sibbhult och Sibbhult en del av skogen. För att detta skall bli verklighet involveras alla byns offentliga rum: torget, parken och områdena längs vägarna. (s.34)

Komposition: Gruppen vill genom gestaltning skapa "en by där stenen och skogen och de vilda markerna känns och upplevs" (s.34). Gruppen menar att spänningen och mystiken i en skog till stor del handlar om kontraster mellan det öppna och det slutna. Man säger därför att om man vill skapa en känsla av skog räcker det inte att fördela träd jämt över hela Sibbhult. I stället vill man arbeta med de rum som går att finna i en skog, exempel är gläntan, tjärnen, pelarsalen och brynet. För att uppnå detta samlar man vegetationen i stora gemensamma växtbäddar, i vilka det finns förutsättningar för att skapa många olika karaktärer. (s.35). **Gruppens syfte** är att man, då man befinner sig inom samhället, skall få en känsla av att man befinner sig i en skog, även om de enskilda skogsytorna är relativt små. (s.35)

Fig.3

"Den inhemska floran kompletteras med intressanta bladverk, vackra profiler och blommande arter från öst och väst." (s. 36)

Min reflektion

Gruppen har i sin A3-map gjort en bra och grundlig presentation av den historiska bakgrunden, samt de olika samhällena som tillsammans utgör östra Göinge kommun. Man har kommit fram till att det behövs nya inkomstkällor, detta är något som jag helt och fullt håller med om, nu kommer det spännande, hur kan då landskapsarkitektur bidra med detta? Kan Sibbhult bli ett turistmål för semesterfirare?

Gruppen vill ta vara på landskapet och naturen. Vill locka storstadsmänniskor, från bl.a. Tyskland och Danmark. Då gäller det att marknadsföra sig, kanske är det det som det handlar om, det vi sysslar med. Att marknadsföra, att synliggöra, att fylla ett behov (befintligt eller skapat). Man använder sig av illustrationer på ett pedagogiskt och effektivt sätt, projektet handlar ju också om att kommunicera med berörda parter å inte bara komma med bra idéer, för om man inte kan marknadsföra sina tankar har de heller ingen genomslagskraft, Gruppen har lyckats mycket bra med detta.

Tystnaden och lugnet är en viktig och säljande aspekt av gruppens förslag, och visst tror jag att detta kan locka människor, både från när och fjärran. Men om man skulle lyckas med marknadsföringen alltför bra och locka till sig alltför många människor så skulle man gå miste om den viktigaste av kvaliteter, den man bygger sitt koncept på. Detta förslag kan således inte få Sibbhult och kommunen att expandera kraftigt, snarare är det nog ett sätt att kunna trygga framtiden för samhället och dess fortlevnad. Vad jag förstår satsar man heller inte på massiv expansion, man försöker helt enkelt byta ut en komponent mot en annan för att få hjulen att fortsätta snurra i den lugna rörelse som krävs för att allting inte skall stanna upp.

Man kan inte skapa något som det inte finns förutsättningar för, dock kan man ta tillvara de förutsättningar som finns. Detta tycker jag är utmärkt, men sedan frångår gruppen konceptet. Som man kan läsa i citatet bredvid figur 3 så vill gruppen införa icke inhemska arter. Jag är inte övertygad om detta, hur passar detta in i att ta tillvara den omkringliggande naturen? Känns som detta är två olika koncept. "Naturen" inne i samhället speglar inte alls det som finns runt omkring, detta är en stor miss som gruppen uppmärksammat, men gör den det med det nya förslaget?

Nu kommer den intressanta frågan; hur kan detta kopplas till fysisk planering? Svaret blir: en omgestaltning. Gruppen har lagt ned mycket tid och energi på att ta reda på fakta om de andra byarna men har inte använt denna information senare i arbetet. Huvudfokus ligger i projektet på Sibbhult, men fokus har blivit allt för stort här. Det är ett stort hopp från att locka långväga resenärer till att gestalta olika stadsrum i byn. Tankemässigt fungerar det kanske, men då har man inte tagit tillvara den omgivande strukturen, med de omgivande byarna (endast den omgivande naturen).

En noga gestaltning av ett flertal små stadsrum ger enligt mig inte storskalig planering. Återigen en aspekt som inte alla gånger är så lätt att tänka på, Vad innebär egentligen storskalig planering? Att ha storskaliga planer är inte det samma som storskalig planering... Gestaltningen av stadsrum är mer på samma skalnivå som projekt 2. Det största fokus bör i Projekt 3 ligga på landskapet skala, och hur Sibbhult anknyter till omkringliggande strukturer. Här gäller det nog som student att vidga sina vyer.

Till sist skulle jag vilja nämna följande: (kanske en klyscha men...) En bild, i detta sammanhang en bra illustration, säger mer än tusen ord, samt att det är bättre att vara tydlig och hålla sig till ett spår än att lägga på alltför många olika inslag.

Med Glimten i Landskapet - Logik & Identitet

Kommunen idag: Omväxlande landskap

Gruppen identifierar och ser Östra Göinges omväxlande landskapet som en tillgång. Vid gruppens **inventering** hittade man produktionsbarrskog, bland- och lövskog, kalhyggen, öppet landskap, ett stort antal stenbrott samt både sjöar och vattendrag. Gruppen menar att växlingarna mellan de olika landskapstyperna skapar ett vackert landskap med gott om variation och kontraster. (s.5)

Analys: Gruppen har kommit fram till att det är av stor vikt att fokusera på mellanrummet mellan de olika byarna, och på så sätt skapa en sammanlänkning och samhörighet mellan dessa. Olika hän- delser, både naturliga och konstgjorda, längs med vägen skapar denna effekt. Det är enligt gruppen betraktarens hastighet som styr utformningen dessa, och sekvensens längd är av största betydelse: Är den för kort hinner man som bilist inte uppfatta den och är den för lång kommer man att tappa intresset. (s.5,8)

Förslag: ”Storby”

Gruppen menar att det gäller att utveckla samarbetet mellan de åtta största byarna i kommunen. Tanken är att det skall skapas en ”Storby” där varje by kommer att fungera som stadsdelar i en större stad. Avstånden mellan olika funktioner kommer att vara desamma som i en stad men tillgången till natur och rekreation är betydligt större. Man påpekar att för att detta skall kunna fungera krävs det att man noga tänker igenom placeringen av olika verksamheter, detta för att alla invånare skall ha så god tillgång till dessa som möjligt. För att öka kontakten mellan de olika enheterna i storbyn behövs det anläggas cykelvägar, det krävs också en bättre utvecklad kollektivtrafik. (s.7)

Koncept: Rytm och glimtar

För att binda samman de olika samhällena skapar gruppen händelser längs de större vägarna. Grup- pen utarbetar en generell gestaltungsprincip som går att använda i hela kommunen. Man har valt att främst ta fasta på de verksamheter som pågår i landskapet och att förtydliga dessa, tanken är att skapa spänning och kontraster. **Gruppens mål** är att förstärka landskapets kvaliteter och göra dessa mer tillgängliga och värdefulla för kommunens invånare och besökare. Olika rytmer skall uppmärk- samma om man närmar sig ett samhälle eller någon annan händelse i landskapet. (s.8)

Komposition: Utformningen kan enligt gruppen bestå av gläntor, kalhyggen, formklippt vegetation eller konstruktioner av svart diabas, som återkommer i tydliga sekvenser. Då rytmerna är belägna längs med vägarna och huvudsakligen för bilburna, kompletteras dessa med glimtar som även är till för att öka de rekreativa värdena för vandrare och cyklister. Glimtarna utgörs av installationer i landskapet. **Gruppens syfte** är att de olika glimtarna skall leda till en ökad lust hos en besökare att utforska landskapet. En glimt kommer att ha en tydlig form/ram som utgörs av en kvadrat eller rektangel men innehållet kan enligt gruppen vara olika och förändras med årstid, eller med tidens gång (s.9). Exempel på innehåll är formklippt eller ovanlig vegetation med avvikande färg, ett konstverk eller en konstruktion byggd av skrotsten från de närliggande stenbrotten. (s.8,11)

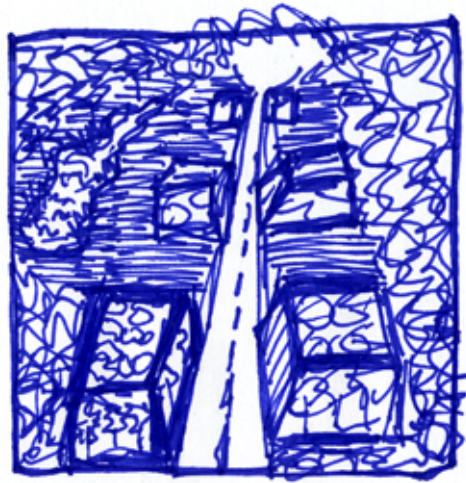

Fig.4

”Landskapet, själva scenen för Östra Göinge behöver samma omtanke som kommunens orter för att kommunen ska kunna utvecklas i en positiv riktning.” (s. 26)

Min reflektion

Precis som den föregående gruppen; bra bakgrundsinformation, kortfattad men ger en bra och tydlig bild av området, byn Sibhult och förutsättningarna. Det tas dock inte upp så mycket fakta om själva grundidén med storbyn.

Temat som den här gruppen har tagit sig an fokuserar till stor del på vägarna inom kommunen, och de vägrum som dessa skapar. Detta är en mycket intressant infallsvinkel, men passar kanske bättre under temat vägar (och landskapsarkitektur). Kanske har projekt 3 blivit en alltför vid uppgift. Visst handlar det att som student vidga sin syn och ta sig an allt större och komplexare landskap, men hur mycket man än önskar så är det tveksamt att åtgärder som dessa skulle kunna hindra avflyttning från kommunen. Jag måste dock säga att jag i och för sig tycker att det är bra att gruppen har valt ett ämne och en infallsvinkel som intresserar gruppmedlemmarna (och ligger inom ramen för uppgiften) men jag saknar en tydlighet som berättar att dessa insatser inte kan lösa alla problem. Jag låter kanske negativ, men tycker i alla fall att gruppen har gjort ett mycket bra arbete med mycket intressanta idéer, bra argumentation och artval.

Man har fokuserat mycket på landskapet och de naturtyper som finns där, samt hur dessa uppfattas ur en bilburens perspektiv. Vissa av insatserna skulle alldeles säkert skapa tydligare sammanlänkning mellan byarna samt tydligare entréer till dessa. Gruppen har varit väldigt ambitiös och tagit stora delar (inte yt- men spridningsmässigt) av kommunen i anspråk för sina idéer. Förmodligen skulle det bli lättare att genomföra förslaget om omfattningen hade varit mera sparsmakad. Jag menar absolut inte att man skall spara på krutet, men som man brukar säga; så kan det vara svårt att se skogen för alla träd. Rejält tilltagna punktinsatser hade förmodligen gett samma, om inte bättre resultat.

Modell för en hållbar landsbygd

Kommunen idag: Åtta orter

Gruppen menar att landsbygden i Östra Göinge i framtiden kommer att få allt större betydelse då antalet människor ökar i Öresundsregionen och närliggande städer.

Inventering: ca 80% av kommunens invånare bor inom kommunens åtta största orter, vilka känns glesa och ödsliga (s.12). Gruppen väljer att fokusera på hållbarhet, utveckling över tid, kommunikation och boende inom dessa orter. Landområdena mellan dessa, bestående huvudsakligen av skogs- och åkermark, lämnar gruppen i det här projektet obehandlade. (s.4-5)

Analys: Det är oftast inte själva boendet som orsakar problem i glesbygden, snarare är det boendet som är en av de landsbygdens viktigaste kvaliteter. Gruppen menar istället att de problem som landsbygden idag har främst beror på logistiska problem pga. långa avstånd. Härmed begränsas även invånarnas utbud av service, arbete och handel. (s.14). Gruppen vänder blickarna mot en storstad och menar att en stad oftast är uppdelad i mindre enheter mellan vilka man rör sig för att jobba, gå i skolan, bo eller utnyttja olika typer av service. Här är avstånden inget större problem, men för att detta skall fungera krävs det ett smidigt och välfungerande transportsystem. (sid.15)

Förslag: Profiler och samarbete

För att lösa de problem som regionen i dagsläget upplever har gruppen valt att skapa en modell för hur man långsiktigt kan arbeta med landsbygdsområden (s.4). Gruppens nyckelord är samarbete mellan orterna, där varje ort får en tydlig profil. **Målet** är att ersätta dagens konkurrenssituation, där alla skall ha allt, och istället skapa en större enhet som binds samman av ett miljövänligt transportsystem. (s.20). Gruppen har valt att profilera de olika orterna på följande sätt (s.25):

Sibbhult	– utbildning och sten
Immeln	– turism
Hjärsås	– lantliv
Hanaskog	– kultur
Knislinge	– vård
Broby	– administration
Östanå	– friluftsliv
Glimåkra	– nöje

Koncept: Kommunikation och förtätning

Idag talas det mycket om klimatpåverkan och hur detta kommer att påverka kommande generationer. Gruppen har svårt att tänka sig en framtidsvision baserad på biltrafik (s.27). Lösningen är istället en ny lätt typ av spårtrafik som fungerar både som stads- och regionaltrafik. Inom orterna sänks hastigheten och utanför och mellan dessa fungera spårtrafiken istället som ett traditionellt tåg. (s.41)

Komposition: För att lösa problemet med att de olika orterna, och framförallt Sibbhult, känns glest och ödsligt har gruppen satt upp en långsiktig plan på hur bygden skall förtätas. Förfallna hus och ödetomter, samt hus i utkanterna av samhällena kommer att rivas efter det att de boende har flyttat. Detta är en lång process då ingen skall tvingas att lämna sitt hem, men gruppen menar att det behövs en långsiktig strategi. Byggnader kommer istället att uppföras på mer centrala och i dagsläget obyggda områden. **Gruppens syfte** är att förtätningen leder till fler möten mellan människor och att de kortare avstånden inom en ort gynnar användandet av spårtrafiken mellan orterna. (s.30-31)

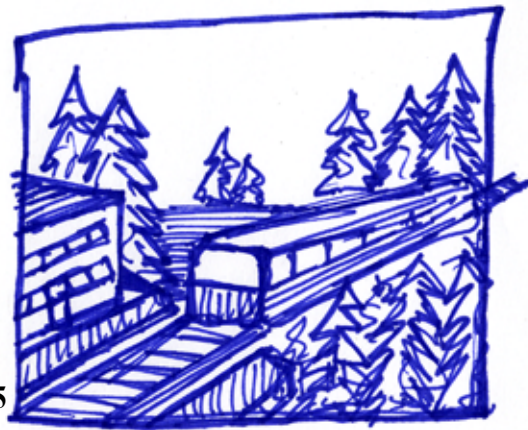

Fig.5

”Ett hållbart samhälle ska skapas, och ett sådant samhälle tar både landet och städerna i besittning.” (s.13)

Modell för en hållbar landsbygd

Min reflektion

Gruppen har valt att skapa en identitet/profilering till samtliga orter inom kommunen. Detta känns som ett bra sätt att arbeta utifrån då man eftersträvar att minska den negativa konkurrensen och öka beroendet mellan orterna. De små enheterna klarar sig inte på egenhand utan ett större invånarantal krävs för att kunna hålla systemet rullande. Ett smart drag är att tillföra något nytt till orten Sibbhult samtidigt som man bygger vidare på något som redan finns. Att bygga ett smidigt och miljövänligt transportsystem låter som en bra idé, men hur skall dessa investeringar kunna motiveras? Jo, nu kommer vi till det jag kallade för smart drag; gruppen har valt att göra Sibbhult till ett centrum för skola och utbildning, med bland annat fokus på sten. Nu finns det något som kan motivera större satsningar på regionen. Men vad kan man som student lära sig av detta?

Något som jag personligen har lärt mig under utbildningen är att det är enklare att arbeta MED naturen istället för MOT, detta tankesätt kanske man också skulle kunna applicera på det här projektet, fast nu är det ekonomiskt perspektiv. Vad jag känner, om jag tvingas vara realistisk, är att landskapsarkitektur har svårt att ekonomiskt stå på egna ben. Då pengar är inblandade finns det oftast andra aspekter som väger tungt; byggnader, bostadsområden, vägar... jag tror att man kommer längst om man kan dra nytta av dessa element och använda dessa som ekonomiska stöttepelare på vilka man sedan kan applicera landskapsarkitekturens fördelar. Jag menar inte att en landskapsarkitekt endast skall pynta något befintligt utan också att hon eller han skall kunna vara med i en skapandeprocess men att det ALLLTID finns tyglar som man måste rätta sig efter, då är styrkan att kunna se dessa som ett stöd istället för ett hinder.

Barrbyn Sibbhult

Kommunen idag: Lugn och rekreation

I storstaden är det stressigt och bostadspriserna är höga. Som kontrast till detta finns landsbygden med sitt lugn och rekreativa miljöer. Gruppen menar att stressade storstadsbor, barnfamiljer, äldre och turister kan finna en tillflyktsort i Sibbhult och Östra Göinge kommun. (s.4)

Inventering: Sibbhult kan enligt gruppen erbjuda stora billiga tomter, mindre trafik och barnsäkra miljöer. En stor del av bebyggelsen i Sibbhult består av villor. I stort sett alla nuvarande byggnader byggdes under 50- och 60-talet, vilket arkitekturen tydligt visar. Gruppen har även uppmärksammat de här tillhörande trädgårdarna med för 60-talet typiska städsegröna barrväxterna. (s.6)

Analys: I dagsläget är utflyttningen från kommunen stor, detta leder till minskade inkomster och en känsla av uppgivenhet. Gruppen menar att Sibbhult i dag upplevs som glest och ödsligt: sociala funktioner och verksamheter är spridda, vägarna är breda och anpassade för industritransporter och samhället är odefinierat på grund av avsaknad av tydliga entréer. (s. 11,13)

Förslag: Samla och förtäta

Önskvärt är att den negativa befolkningstrenden vänder och att befolkningen istället ökar. Gruppen anser att det krävs långsiktig satsning och har valt att arbeta med ett mellansteg i den här processen.

Målet i dagsläget är att stoppa utflyttningen, detta har man tänkt att lösa genom att ta hand om Sibbhults strukturella problem. Gruppen väljer att arbeta med de områden som flest människor upplever: vägarna och centrum. ”Att samla rörelse och funktioner genom att skapa en tydlig och stark struktur ger förutsättningar för människors möten” (s.11) På så sätt får Sibbhult en tydligare bykänsla. (s. 11)

Koncept: Att bygga med vegetation

En naturlig lösning vore att bygga fler hus men på grund av det sjunkande invånarantalet är detta i nuläget inte aktuellt. Kärnan i gruppens förslag är istället att bygga volymer av vegetation, vilken används för att förtydliga och binda samman Sibbhult. Gruppen använder sig av barrväxter, dels för att dessa har en tydlig koppling till platsen och dels för att de fungerar som volymskapare oavsett årstid. **Komposition:** gruppens lösning är att flytta viktiga verksamheter närmare torget och centrum. (s.17)

Principen att arbeta med ett tydligt formkoncept som är unikt för Sibbhult är enligt gruppen en metod som är applicerbar på de andra byarna i kommunen. Vad som krävs är att man hittar och förstärker en bys karaktär. Man menar att det viktiga med ett formkoncept är att ta tillvara det som finns och samordna det med vad byn behöver. I Sibbhults fall gäller det att samla verksamheter och funktioner samtidigt som man skapar volymer och rumslighet på de i dag storskaliga och ödsliga ytorna. (s.16)

Gruppens syfte är att skapa förutsättningar för Sibbhults framtida utveckling samtidigt som byn görs vackrare. Detta lyser igenom även i utformningen av de centrala grönområdena där konceptet är att skapa en fast ram/ struktur men där innehållet kan variera allt efter invånarnas behov och önskemål. (s.20)

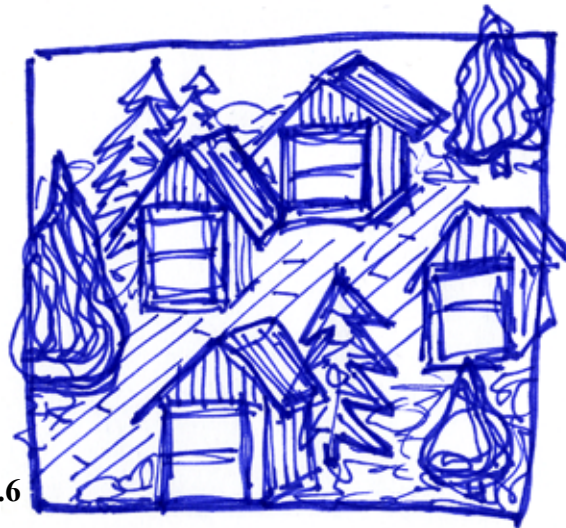

Fig.6

”Där det inte går att bygga hus bygger vi med grönska, där vägar splittrar skapar vi sammanhang, där funktioner spridits verkar vi för att samla.” (s. 39)

Min reflektion

Detta arbete är det som för min egen del väcker mest känslor/minnen, jag var nämligen en av personerna i denna grupp. Det känns underligt att sitta och läsa igenom något som man arbetat mycket med och som upptagit en stor del av ens tankar för mer än ett år sedan. Det känns ur vissa aspekter som om det var mycket längre sedan, samtidigt som redovisningen bara hade kunnat äga rum för några dagar sedan, jag kommer till och med ihåg vad jag svarade på den sista frågan om hur vårt förslag skulle kunna hjälpa hela Östra Göinge kommun, det något filosofiska, och växtanknutna, svaret blev: Vi ser Sibbhult som en blomma i mörkret, med åren blir blommorna fler och fler och tillslut så blomstrar hela regionen. Detta kanske inte kan ses som någon direkt kunskap, men helt klart är det att man som student tar med sig mycket från ett så stort och omfattande projekt som Projekt3.

Jag tycker att min grupps förslag, om man får ta tillfället i akt och slå sig lite för bröstet, är mycket bra på konceptuell nivå. Samtidigt som vi även kom långt vad gäller själva omstruktureringen av entréerna, vägarna och de centrala delarna av Sibbhult. Det är också dessa bitar som jag bäst kommer ihåg. Sedan har vi de lite mer småskaliga planerna på plantskola, gestaltning av torg, folketshus och så vidare. Dessa känns inte lika genomtänkta. Ibland blir det ett glapp mellan det mer övergripande till det mer småskaliga, detta är något som jag har upplevt i många av de olika gruppernas arbeten.

Den stora frågan är vilken som är den viktigaste skalan? Hur detaljerad skall man egentligen vara? Jag tycker så här i efterhand att det under projekt3 är den stora skalan som är den viktiga och att det är den man skall lägga mest fokus på. Jag hade i detta sammanhang önskat att det hade funnits en tydligare styrning vad gäller detta, jag förstår mycket väl att man vill att studenterna skall täcka in så mycket som möjligt och på så sätt ha möjlighet att lära sig så mycket som möjligt. När man tittar på hur de olika projektarbetena är uppbyggda under utbildningens gång så ökar skalan och komplexiteten stegvis. Tanken är med stor sannolikhet att det är meningen att studenterna skall ta med sig den kunskap som inhämtats i tidigare projekt och sedan bygga på denna ytterligare i Projekt3, det är nog också så här som många studenter tänker.

Å andra sidan handlar projekt 3 om storskalig fysisk planering, vilket inte är samma sak som behandlats i tidigare projekt. För min egen del hade jag tyckt att det var bättre om detta betonades ännu tydligare; de olika projekten täcker olika områden, men vid utbildningens slut har hela skalan i landskapsarkitektens arbetsfält täckts in, istället för att se det som en byggsats där man adderar kloss efter kloss tills att man i slutet av utbildningen har byggt upp en skapelse av samtliga klossar. Utbildningen är så bred att det i många sammanhang kan göra mer skada än nytta att försöka få med alla möjliga aspekter och skalor. Det är bra att det finns en tanke att de olika projekten hänger ihop, självklart bör det finnas ett upplägg bakom utbildningen, men ibland är det som om det har tänkts för mycket, gjorts för pedagogiskt osv. Varför inte lära sig en sak i taget och fokusera på det som är det viktiga just då, när man sedan behärskar de olika skalorna, var för sig, kan man kombinera dessa.

Identitet på plats och i rörelse – en föränderlig process

Kommunen idag: Vilja att satsa

Kommunen är beredd och villig att satsa. Vid gruppens **inventering** av kommunen hittade man olika konstnärliga installationer; dessa utgörs bland annat av ljusinstallationerna som har placerats ut över hela kommunen. Gruppen anser att det är tydligt att det saknas ett helhetsgrepp. Man anser att kommunens försök till profilering är ”en desperat och ytterst tillfällig lösning” (s.6) som helt saknar koppling till kommunen. Istället vill gruppen arbeta med att stärka invånarnas självkänsla. (s.6)

Analys: Gruppen har lagt märke till att människor ofta definierar sig utifrån sin hembygd ”vi blir till skånepågar, stockholmare och gnosjöbor” (s.7). Gruppen vill stärka bygdens och invånarnas självkänsla. Man är väl medveten om att landskapsarkitektens möjlighet till att skapa en plats identitet är begränsad, det är människorna och atmosfären på en plats som skapar identiteten. Gruppen vill undersöka vad som påverkar människors känsla av identitet och hur man genom en fysisk gestaltning kan skapa förutsättningar för detta. (s.6)

För att närmare studera invånarnas behov och livssituation har gruppen valt att skapa fyra fiktiva personer, med varierande ålder och kön, som bor/skulle kunna tänkas bo i Sibbhult. Utifrån personernas behov sätter sedan gruppen samman sex grundläggande förutsättningar som krävs för att frambringa ett trivsamt och identitetsskapande samhälle. Dessa är: logik, trygghet, mötesplatser, aktivitet, boende, arbete. (sid.13)

Förslag: Förtätning och expansion

Gruppens mål är i första hand att få de nuvarande invånarna att stanna kvar. För att uppfylla de sex uppställda kraven vill gruppen förändra strukturen i Sibbhult. Alla förändringar kan dock inte ske på en gång. Gruppen väljer att påbörja första fasen i centrum, i de följande faserna arbetar man sig utåt tills man har kommit till ett stadium där en expansion av samhället är aktuellt (s.21). Ett nytt torg anläggs och kring detta samlas funktioner som service och företag. Förtätningen av samhället utgår ifrån torget. Idag är det en betydande storleksskillnad mellan industrilokaler och övrig bebyggelse. I gruppens förslag skapas en gradient mellan de befintliga storskaliga industribyggnaderna som går via företagslokaler och flerfamiljshus till småskalig villabebyggelse. (s.26)

Koncept: Identitet

Gruppen anser att vägarna inom Östra Göinge kommun i dagsläget är opersonliga. Man menar att då man kör mellan de olika orterna får man ingen direkt föraning om var man är och vad som närmar sig. För att råda bot på detta arbetar man med punktinsatser där specifika karaktärer längs de olika vägsträckorna förstärks (s.35). **Komposition:** för att undvika att känslan av landsvägen fortsätter igenom samhället gör gruppen insatser vid entréerna till samhällena. Gruppen strävar efter att utformningen skall vara förankrad i regionens kvaliteter. Det är viktigt att entréerna till och inom kommunen bygger på samma princip. **Syftet** är att det skapas en sammanlänkning mellan samhällena, samtidigt som man skall känna när man kommer fram till en entré att man nu är i det framvisade samhället eller platsen. (s.30)

Fig.7

Att fördas mellan orterna i dagens Östra Göinge: ” Man vet knappt vad man lämnar och förstår framförallt inte vart man är på väg...”
(s. 5)

Min reflektion

Det som jag tycker är väldigt intressant, och som många grupper är inne på men som formuleras på ett bra sätt här: Vi påverkas av vår omgivning, det är den och möten med de människor som finns där som formar oss till dem vi är, samtidigt som vi själva också påverkar platsen, och människorna, tillbaka. Detta kanske inte kan ses som en specifik kunskap, utan mer som en insikt som kan vara nyttig att bära med sig.

Ibland kan det vara ”farligt” att förenkla saker, oftast är det inte svart eller vitt, utan en bred skala av gråa nyanser, men för att få ett material som är överskådligt och greppbart kan en förenkling vara bra och nödvändig. De påhittade personerna känns lite som klyshor men fungerar ändå mycket bra som illustration över vilka behov som behöver tillgodoses.

Jag tycker att arbetet innehåller bra analyser av strukturen i Sibbhult; vägar bebyggelse, centrum. Gruppen arbetar med Sibbhults struktur, det är det här jag tänker på när jag hör storskalig fysisk planering, (rätt eller fel?) Man kan ha olika åsikter om hur gruppen väljer att gestalta det nya Sibbhult, men det väsentliga i det här sammanhanget tycker jag är lyfta fram att det i detta momentet av kursen känns som om gruppen har förstått arbetsuppgiften, och vad arbetet i projekt 3 handlar om. Detta kanske inte stämmer bättre än de andra gruppernas men min personliga uppfattning av kursen, och det eleverna skall göra/lära sig, överensstämmer så här i efterhand med upplägget för lärandemålen. Om detta nu stämmer, hur kan man då göra för att fler elever skall ledas in på detta spår utan att ha alltför mycket styrning och likriktning. Kanske skall man låta det ske naturligt, alla kommer kanske inte att hitta rätt väg under projekt 3? (Det kanske inte ens finns någon sådan...).

Avslutningen (i A3-mappen) med de olika sätten att gestalta vägrummen känns dock lite som en feg lösning, jag tror i och för sig att dessa kan bidra med till att göra kommunen och byn Sibbhult mer logisk vad gäller vägrum och bebyggelse, aktiviteter och liknande i närheten av dessa. Dock känns det som om man skulle kunna göra så mycket mer. Denna problematik har nog de flesta grupper brottats med, hur realistisk skall man vara? Nu när jag tänker tillbaka på det så känns det som om man förmodligen hade lärt sig mer om man hade vågat mer, då hade man i och för sig mist lite av realismen men man hade på allvar fått möjligheten att pröva sina vingar som fysisk planerare. Detta är en knepig aspekt då kursen även handlar om att kunna kommunicera med alla inblandade parter, och det blir svårt att riva ett hus som tillhör en person som man pratat med, även om det bara handlar om ett fiktivt förslag.

Om man vill att studenterna skall våga mer så kanske det inte var så lyckat att det gjordes reklam för att landskapsarkitektstudenterna från Alnarp skulle arbeta med en viss by/ visst område. Att media fick nys om projektet skedde förmodligen utan SLU:s inblandning, detta skedde nog istället genom de kontaktpersoner som Projektet hade i kommunen. Det hade dock varit bra om förutsättningarna hade tydliggjorts för alla inblandade parter, för redan i detta skede uppstod det förvirring och något olustiga känslor, det framgick tydligt att kommunledningen, lokalpressen och invånarna hoppades på/förväntade sig en upprustning eller förnyelse av torget och de centrala delarna i Sibbhult. Dessa förväntningar stämde inte överrens med projektarbetets lärandemål och så vitt jag vet har heller inget av förslagen förverkligats. Detta känns lite tråkigt då det kan ha skapats besvikelse hos invånarna, som kanske mer känner det som att någon utomstående kommer för att titta på ett sjunkande skepp.

Avslutningsvis vill jag ta upp att gruppen har valt att arbeta efter metoden: den som är sämst på något skall utföra det. Ur inlärningssynpunkt är detta ett mycket bra arbetssätt. Det kanske inte känns så roligt om man utpekas till att vara dålig på något, och det är säkerligen bitvis frustrerande om alla andra i gruppen är bättre på just den saken/arbetsuppgiften. Här har det nog stor betydelse vad man har för inställning, detta är en utbildning och meningen är att man skall lära sig saker.

Detta leder oss in på ämnet betyg; risken med ett betygssystem är att man endast gör det man är bra på och försöker dölja sina fel och brister, då utvecklas man inte på samma sätt. Projekt3 är en del av utbildningen och min personliga åsikt är att alla skall få möjlighet att prova sig fram, det är bättre att "misslyckas" i ett fiktivt projekt än i verkligheten, samtidigt som det också är viktigt att lära sig att det faktiskt är okej att misslyckas ibland. Som landskapsarkitekt är man aldrig färdigutbildad utan lär sig nya saker hela tiden. De kurser där jag har lärt mig absolut minst är där det har varit ett grupparbete och någon i gruppen varit extra duktig, dvs. haft större förkunskaper än de andra, då har denna person av naturlig anledning tagit större plats, och om man under tidspress och betygsmål velat uppnå goda resultat så har denna utfört merparten av det "svåra" arbetet, detta leder till en bra produkt men bristfällig inlärning, kunskap och utveckling.

Vägen till Östra Göinge

Kommunen idag: Isolerade öar i massiv skog

Gruppen upplever att det största problemet i kommunen främst ligger i de åtta byarnas isolation från varandra (s.4) **Inventering:** Avståndet mellan byarna upplevs enligt gruppen som längre än vad det faktiskt är, detta pga. monotona vägsträckningar som till stora delar kantas av hög och skymmande produktionsskog. ”Då man färdas längs vägarna finner man bara ett litet antal hus och man ser inga människor” (s.8). Även själva samhället Sibbhult omslutes av produktionsskogen, och detta, enligt gruppen, ”inte på ett omhuldande utan nästan inestängt och hotfullt sätt” (s.10). Detta skapar enligt gruppen en känsla av isolering. Trots det monotona landskapet identifierade gruppen fyra olika landskapskaraktärer längs vägarna inom Östra Göinge kommun. Dessa benämner man som: by, torplandskap, skog och öppet landskap. (s.8,13)

Analys: Gruppen identifierade sedan de olika landskapstypernas problem och potentialer (s.13). Ett genomgående tema är att det oftast är en och samma landskapskaraktär som kantar en hel vägsträcka. Gruppen anser att ”vägarna genom landskapet oftast är alltför raka och att de skär genom landskapet utan att samspela med omgivningen” (s.24). Där det sker ett möte mellan landskapskaraktärer är övergången oftast abrupt. Gruppen eftersträvar istället en större förvarning om att man närmar sig en by och betonar vikten av att arbeta med utformningen av entréerna. (s.22)

Förslag: Att bryta isolation

Gruppen vill bryta känslan av isolation genom att gestalta ett möte mellan skog och by som är mer gradvis och varierat. Man skall känna att skogen öppnar upp sig mot byn. (s.10) Gruppen framhäver även att skillnaden mellan landsväg och byväg i dagsläget är alldeles för liten och att det vore önskvärt med ett mer småskaligt uttryck på vägarna genom en by, vilket även skulle kunna leda till sänkta hastigheter och säkrare trafikmiljöer. (s.24)

Koncept: Omsorg om landskapet

Kommunens landskapskaraktärer tas tillvara och förstärks. Gruppen tillför fler händelser till en vägsträcka, detta i form av något vackert, spännande och/eller oväntat inslag i landskapet. **Gruppens mål** är att händelseavsnitten skall förkorta de upplevda avstånden samtidigt som de leder till en ökad medvetenhet hos bilisten om var denne befinner sig. **Gruppens syfte** är också att förtydliga att man befinner sig på en vägsträcka inom Östra Göinge kommun och därför användes platsanknutna element som belysning, sten och skog. ”Omsorg om landskapet leder till ökad upplevelse av mänsklig närvaro och närhet” (s. 30, 24)

Komposition: Gruppen anser att det är särskilt viktigt att skapa variation i den homogena skogen. Man kan skapa ljus, rymd och variation genom att öppna upp skogen på en del platser. Siktlinjer mot intressanta och i dagsläget dolda objekt som vattendrag och sjöar skapas för att motverka känslan av ogenomtränglighet. Tunnelkänslan som skapas av den täta produktionsskogen blir då, istället för att som idag vara ett ständigt mörker, en kontrast som skapar spänning. Gruppen använder sig också av ljust växtmaterial som planteras på strategiska platser för att kontrastera mot granskogens mörker. (s.32)

Fig.8

”Att satsa på vägarnas upplevelsevärden och utformning är en del i att öka samhörigheten inom kommunen och minska isolationen mellan byarna.” (s. 45)

Vägen till Östra Göinge

Min reflektion

Att vägar binder samman människor från olika platser känns ganska naturligt, men man kan också se det ur en visuell synvinkel. Gruppen har valt att fokusera på att, och hur, vägarna inom kommunen länkar ihop de olika byarna med varandra. Vägarna är således det som i dag visuellt håller samman kommunen. Detta på både gott och ont, då det upplevs som om vägen skär igenom landskapet utan att ta hänsyn till varken, byar, natur eller andra trafikanter än bilister. Gruppen vill utnyttja vägrummet och göra det mer mångsidigt och funktionellt. Idag känns skalan inte anpassad för människor utan för industriverksamhet och lastbilstransporter. Gruppen vill framhäva befintliga kvaliteter som sten och skog och göra att dessa blir en kommunens sammanlänkning och identitet. Då passar det ju utmärkt att göra detta i samspel med vägarna!

Skåne nOrdOst – Välkommen hem

Kommunen idag: Brist på viktiga funktioner

Gruppen har valt att angripa arbetsuppgiften genom att använda sig av litteraturstudier, diskussioner, analyser samt kommunikation med berörda parter (Projekt del s.2).

Inventering: För att ta reda på vilka funktioner som invånarna i Sibbhult tycker är viktigast att ha tillgång till gjordes en enkätundersökning. Gruppen använde sedan undersökningen för att få en fingervisning på var och hur omfattande problemen i Sibbhult i dagsläget är. (P. s.5) För att få en uppfattning av människors rörelse inom hela kommunen använde gruppen sig av trafikflödesmätningar från vägverket, detta för att identifiera de viktigaste vägarna inom kommunen. (P. s.7)

Analys: de analyser som gruppen gjort visar på att Sibbhult i dagsläget har en otydlig struktur. Rumsbildningarna är enligt gruppen diffusa och det är svårt för en ny besökare att veta vad som är samhällets centrum. (P. s.6) Det största trafikflödet skedde genom orten Broby, detta till stor del på grund av ortens mer gynnsamma läge i förhållande till kommunens omgivningar. (P. s.7)

Förslag: Att skapa en huvudort

Gruppen menar att det är dags att lägga ned stridsyxan och den ständigt pågående avundsjukan och konkurrensen orterna i mellan. För att kommunen skall ha en chans gäller det att man samarbetar och att alla arbetar för att förbättra situationen i hela Östra Göinge. Gruppen menar att om kommunen hade haft en tydlig huvudort så hade Östra Göinge kunnat bli en mer konkurrenskraftig region. ”En huvudort hade också gynnat de mindre omkringliggande orterna, vilka hade fått ett kortare avstånd till närmaste större samling av funktioner av handel, service och nöjen”. (P. s.3)

För att Östra Göinge ska kunna utvecklas anser gruppen att det krävs en strukturell omorganisation där Broby, som enligt gruppen i dagsläget redan ligger lite före de övriga orterna, utnämns till officiell huvudort. Här vill gruppen samla kommunens huvudfunktioner inom vård, omsorg, skola, räddning och utbildning. Gruppen menar att ”En koncentration av funktioner till en ort ger möjligheter för en effektivare administration men också utrymme för helt nya funktioner inom kultur, sport och handel i kommunen” (P. s.3). **Gruppen mål** är att ”om Broby tillåts växa och blomma ut så kommer detta att öka dragningskraften till hela kommunen vilket även gynnar de mindre orterna” (P. s.3). Man menar också att det blir lättare att utveckla kollektivtrafiken då det i form av en huvudort skapas en tydlig knutpunkt. (P. s.3)

Koncept: Orter med olika profil

Att Broby görs till huvudort innebär inte att de övriga orterna lämnas åt sitt eget öde. Gruppens tanke är att alla orterna skall få ett eget gestaltungsprogram. De centrala delarna i Sibbhult uppfattas i dag som folktomma och överdimensionerade. **Gruppens syfte** är att skapa "fysiska förändringar som i första hand syftar till att skapa förutsättningar för möten mellan människor" (Förslagsdelen s. 5). När Broby blir kommunens kärna så tror man att kommunens unga människor kommer att söka sig dit. Sibbhult profileras istället som "den lilla men goda boplatsen med satsning framförallt på barnfamiljer och människor över 50 år" (F. s.16). **Komposition:** Gruppen inriktar sig på ett gott boende med blandad bebyggelse, samt att skapa trygga och inspirerande lekmöjligheter för ortens barn. (F. s.16)

Fig.9

"Sibbhults förutsättning för utveckling finns i det större perspektivet"
(Förslagsdelen s. 19)

Min reflektion

Gruppen har valt, vi kan kallade det, att gå sin egen väg. Med det menar jag att man istället för att gå på kommunledningens idé om att alla samhällen skall vara jämbördiga så har man valt att lyfta fram och göra Broby till huvudby, med förhoppningarna att denna senare skall utvecklas till en mindre stad. När jag först fick höra om detta förslag blev jag i ärlighetens namn lite skeptiskt inställd, inte för att det är ett dåligt förslag, utan för att det inte stämde överens med den bild som jag hade fått av vad vi skulle göra i projektet, och då med fokus på Sibbhult. Det hade ur denna synpunkt varit mer lämpligt att det var Sibbhult som fick bli kommunens centrum. Men ur en vidare och mer realistisk synvinkel så är Broby mer lämpat, både vad gäller befolkningsmässigt, administrativt och lägesmässigt.

Gruppen skriver i den avslutande texten att det viktiga inte är det slutgiltiga resultatet utan vägen dit, och vad man lärt sig under denna. Jag tror att gruppen förmodligen inser att det blir svårt att driva igenom ett förslag som detta utan att de övriga byarna känner sig snavade på konfekten. För att en förändring av detta slag skall kunna motiveras måste nog läget i kommunen försämrats ytterligare. Vem vet, om invånarantalet fortsätter att sjunka så bli kanske Broby i framtiden en mer utpräglad huvudort? Om man ser ur ett historiskt perspektiv så är det styrande insatser som har lett till situationen idag, tanken och principen bakom dessa var god, men man kom bara halvvägs. Små kommuner har i omgångar slagits samman för att bilda det som nu utgör Östra Göinge kommun. Detta gjordes för att det fanns för få människor för att varje liten kommun skulle kunna inrymma alla önskvärda funktioner, gruppens förslag bygger på samma princip och är bara en förlängning på det arbete som redan inletts.

Tankemässigt tror jag på detta förslag, frågan är bara hur tuff man kan/skall vara som planerare? Jag vet inte om detta är en relevant liknelse, men jag tycker att den är rätt så intressant: Om man slår ihop flera små hönsgrårdar så kommer tupparna att kämpa om vem som skall få herraväldet över det nya imperiet, men om man redan från början väljer ut en tupp som anses mest lämpad slipper man dessa stridigheter. Kanske skall man låta naturen ha sin gång (men kunna förutse möjliga händelseförlopp) eller löpa hela linan ut, och det är det sistnämnda som gruppen har gjort.

Sibbhult 2100

Kommunen idag: Dyster framtid

Ingen vet hur situationen kommer att se ut för Sibbhult i framtiden. Gruppen tror dock att landsbygden i allmänhet kommer att få allt svårare att konkurrera med städerna, i alla fall ur ett kortsiktigt perspektiv.

Inventering: Sibbhult har inte något speciellt som sticker ut ur mängden jämfört med de andra omkringliggande samhällena. Gruppen anser att om inget görs så kommer detta lilla samhälle, likt många andra, att så småningom tyna bort. (s. 5,15)

För att Sibbhult skall kunna bli en del av framtiden bestämde sig gruppen för att genom framtidsanalyser försöka ta reda på hur situationen kan se ut i Skåne år 2100. Var bor och arbetar man? Hur är klimatet? Transportmedel? Gruppen sökte information i framtidsforskning och sammanställde ett antal antaganden som sedan blev grunden för det fortsatta arbetet. (s. 5,15)

Analys: Människor har under lång tid sökt sig till de expanderande städerna, men på grund av snabb kollektivtrafik och nya virtuella sätt att arbeta på, så kommer man nu (i framtiden) att åter vända blickarna mot den naturnära och rofyllda landsbygden. Idag tar man sig från Sibbhult via Broby vidare ut i Sverige och världen. Gruppen menar att så kommer man även att göra om 100 år, men skillnaden är att restiden förkortats avsevärt (s. 37). Klimatet har förändrats och många människor tvingas söka sig till nya områden för att bo och arbeta. Öresundsregionens kommer att locka många människor och gruppen menar att ett ökat tryck på stadsregionerna kommer leda till ett högre attraktionsvärde i de mer lantliga delarna av Skåne. Den ökande turismen kommer att generera fler arbetstillfällen i Sibbhult. (s. 16-18 , 21)

Förslag: Vision 2100

Gruppen menar att vissa åtgärder måste vänta då det bland annat krävs tekniska lösningar som idag inte går att uppbringa. En del av åtgärderna går emellertid att påbörja redan idag. Gruppen föreslår stegvisa förändringar av Sibbhults struktur. Man menar att dessa åtgärder inte skall ses som ett enda projekt utan som ”ett resultat av en längre tids process där strukturen successivt växer fram” (s 5).

Gruppens mål är att Sibbhults centrum skall få en mer betydelsefull och centrerad placering i samhället. I dagsläget är samhällets uppbyggnad obalanserad, men genom expansion eller återbyggnad där det idag finns industri, så menar gruppen att målet kan uppnås. När det är dags för ny bebyggelse ska de centrala delarna enligt gruppen först förtätas. (s. 41, 39)

Koncept: Struktur mot en ljusare framtid

De stora grönområdena skalas ner och göras till flera mindre gröningar, som gruppen kopplar samman med genomgående parkstråk (s. 43). Industrier och andra verksamheter placeras i mindre grupperingar och integreras i bostadskvarteren. **Gruppens syfte** med dessa idéer är att skapa förutsättningar för levande miljöer och möten mellan människor. (s. 29)

Komposition: För att uppnå en mer händelserik och tillgänglig struktur anser gruppen att då nya hus byggs bör dessa placeras i grupperingar där husen vänder sig in mot varandra och skapar gemensamma ytor inom och mellan grupperingarna (s. 51). Man anser att det är av stor betydelse att visuellt behålla avståndet mellan Sibbhult och närliggande expanderande städer, därför är det av stor vikt att även i framtiden behålla en "krans" av skog runt samhället, på så sätt skyddas denna blivande, och i framtiden attraktiva, oas. (s. 47)

Fig.10

"Sibbhult behöver långsiktiga mål att jobba mot vilket en vision på hundra år kan få fram." (s. 57)

Min reflektion

Det är en intressant infallsvinkel att använda sig av framtiden för att komma med idéer och förslag på hur man kan jobba med situationen idag. Alla grupper har givetvis tänkt på att det som görs idag är för att skapa något i framtiden, men denna framtid kan vara om ett år, tio år osv. eller på obestämd tid. Här har det specifika året 2100 valts, och inga delmål vid olika årtal innan detta har angivits. Gruppen menar att de olika stegen ska ske vid lämpliga tillfällen, när ny teknik finns osv. Detta ger ur tankemässig synvinkel större frihet men lite av realismen går förlorad. Jag tror att det har varit intressant för studenterna att söka och studera framtidsrapporter och information om ämnet, och att man ur detta funnit idéer som går att applicera på Sibbhult. Det scenario som byggs upp är ett scenario som gruppen inte skapar, det är ett scenario som skapas av yttre krafter, som ekonomi, klimat och ny teknik. Jag sa tidigare att realismen blir drabbad, och det blir den förmodligen på den lilla skalan, men ur ett långsiktigt och större perspektiv kan det breda tänkandet förmodligen leda till mer realistiska förslag.

Små välriktade insatser kan skänka stor glädje för de boende, men leder förmodligen inte till märkbart fler arbetstillfällen (ur perspektivet rädda Sibbhult...). Det är lätt att man som landskapsarkitektstudent tänker sig exempelvis: om jag placerar ett litet fik i parken så kommer människor att vilja vara där, om jag anlägger en boulebana så kommer pensionärerna att trivas osv. Detta är det första steget, - vad folk vill ha. Det som jag tycker är spännande, och som går att se som en utveckling, är att man under projekt 3 också mer funderar över: om detta är möjligt, om det finns ett tillräckligt stort intresse, om det finns ekonomiska förutsättningar osv. Människornas behov är det som man bör utgå ifrån, men sedan krävs det också verklighetsförankring för att uppnå detta, och vad kan vara mer verklighetsförankrat än att ta hänsyn till de aspekter som påverkar och kommer att påverka människornas liv och vardag i en inte alltför avlägsen framtid. Sedan kanske man kan inflika att detta bara är analyser och att vissa av förslagen i projektet enligt min egen mening inte går helt hand i hand med dessa, men det är en annan femma. Det spännande är att se den tankemässiga utvecklingen. Jag menar absolut inte att man är "dum" eller tänker på fel sätt i de tidigare projekten, utan ser det istället som en utveckling, där den ökande skalan skapar mer komplexa situationer som således hjälper till att vidga studentens sätt att se olika sammanhang.

Diskussion och Slutsatser

Projekt3 – Fysisk Planering

Efter att ha gått igenom de olika projekten är det tydligt att det går att hitta många likheter men även betydande skillnader mellan de olika förslagen. Vissa grupper har valt att sätta fokus på byarna och andra har fokuserat på landskapet mellan dessa. De olika förslagen syftar samtliga till att förbättra den i dagsläget negativa situationen, men angreppssätten är således olika. Detta beror med stor sannolikhet på att det under en begränsad tid är omöjligt att på detaljnivå behandla alla aspekter av kommunen. Jag tror dock inte att om tiden inte skulle vara en begränsande faktor så skulle all grupper ha kommit fram till exakt samma resultat. Vad jag däremot tror är att alla gruppernas förslag skulle kunna tillföra något till Sibbhult och Östra Göinge kommun, detta på grund av att det finns en tanke bakom varje del av de olika förslagen. Liksom med allt annat här i livet finns det olika sätt uppnå ett mål, man brukar ju säga att: alla vägar leder till Rom. Vad som är den ultimata lösningen kan ingen i dagsläget säga, förhoppningsvis så skulle alla förslagen, var för sig eller tillsammans, om de förverkligades kunna bidra till en förbättrad situation och ljusare framtid i denna glesbygd i norra Skåne. En viktig del av gruppernas arbete är att tydliggöra platsens positiva potential och ändra människors inställning, både boendes och utomstående, till att bättre se och uppskatta kommunens kvaliteter. Detta kan göras på många olika sätt, vilket de olika förslagen tydligt visar.

Något som samtliga grupper anser vara av största vikt är att de olika byarna samarbetar och tillsammans arbetar för att bryta den, i dagsläget, negativa trenden för att skapa en framtid med ett starkt och konkurrenskraft Östra Göinge. Även här finns det olika lösningar, vissa vill skapa en ”storby” och andra en uttalad huvudort. Denna diskussion leder till en annan viktig, men för allmänheten inte lika känd uppgift för en landskapsarkitekt, som således är att samordna och skapa förståelse mellan samtliga i ett projekt berörda parter. Parterna kan innefatta allt från fiktiva brukare och framtidens människor till nu arbetande tjänstemän och anläggare, men viktigast av allt de människor som faktiskt bor och lever på den berörda platsen här och nu.

Att människor mår bra av att vistas i grönskande och trivsamma miljöer med nära kontakt till vänner och medmänniskor är nog för de flesta en självklarhet. I en stad eller ett samhälle som av invånarna redan uppfattas som välfungerande och trivsamt skulle man som landskapsarkitekt säkerligen kunna höja trivsselfaktorn ytterligare genom att pynta med vegetation. Men i en avfolkningsbyggd och ett samhälle som Sibbhult så kan, i det långa loppet, inte alla problem lösas med en vacker plantering på torget. Detta skulle inte ge det lilla samhället en ärlig chans i en värld där hjulen snurrar allt snabbare och där gårdagen ter sig allt mer avlägsen. Studenterna har i Projekt 3 vidgat sina vyer och angripit problemet på ett storskaligt och djärvt men förmodligen nödvändigt sätt.

Sibbhult och dess mellanrum

Stora delar av byn Sibbhult tillkom på 60-talet, det var under denna tid som den modernistiska planeringen, baserad på funktionsseparation, hade sin höjdpunkt. Olika aktiviteter förlades till olika delar av samhället och mellan dessa skapades en slags tomrum, Carola Wingren kallar i sin doktorsavhandling dessa platser för no man's land eller ickeplatser¹⁴. I framförallt Sibbhult, men också i övriga kommunen, finner man att stora områden tas upp av just sådana platser, platser som liksom "blivit över". Wingren menar att dessa platser kan leda till vandalisering och otrygghet vilket sedan kan dra ner värdet på närliggande fastigheter, områden osv.¹⁵.

Sibbhults överdimensionerade vägar och ickeplatser kan inte beskyllas för allt, t.ex. att Scania lägger ner sin verksamhet pga. billigare produktionskostnader någon annanstans, men de kan däremot fungera som en spärr, och skapa en miljö som inte gynnar framväxande av något nytt. Jag tror att det som landskapsarkitekt är viktigt att man öppnar upp för möjligheter, att man skapar förutsättningar, och inte låser ett visst område till en viss funktion, för om denna funktion upphör/försvinner så kommer dess område att vara svårt att "förvandla" till något annat. Jag inser att jag motsäger mig själv lite på denna punkt; områden utan funktion (inom en samhällsstruktur), uppfattas ofta som något negativt, samtidigt säger jag att områden starkt kopplade till en funktion blir meningslösa om denna funktion upphör (vilket också är negativt). Vad jag egentligen menar är att om en funktion försvinner från ett område, som innehåller många funktioner blir förlusten liten, i motsats till ett område som innehåller endast en funktion plus omkringliggande landskap utan mening (ickeplatser), - då finns ju inget meningsfullt kvar.

Sibbhults invånare hoppades på att få ett nytt flashigt, modernt och vackert torg istället för det som i dag i mångas ögon anses som fult. Wingren skriver att det inte är fulheten (eller brist på skönhet) hos (stadens) mellanrum som skapar negativa känslor, istället är det att platserna saknar mening¹⁶. I stället för att använda termen vackra landskap (/platser) introducerar Wingren ideallandskap, detta är ett landskap som inte skapas för att enbart vara vackert, det är ett landskap som ges en mening, en funktion, på så sätt blir det begripligt, logiskt och i slutändan något som uppfattas som vackert¹⁷. En slutsats som man skulle kunna dra av detta är att funktion ger form, vilket skulle innebära att en plats utan mening genererar en plats med ett meningslöst uttryck. Det gäller därför att som landskapsarkitekt (student, liksom yrkesverksam) att hitta eller skapa en funktion som överensstämmer med sammanhanget och behoven hos befintliga och tänkta brukare.

¹⁴ Wingren, 2009, sid 102,

¹⁵ Wingren, 2009, sid 102

¹⁶ Wingren, 2009, sid 102 ,

¹⁷ Wingren, 2009, sid 103

Med de åtta gruppernas arbeten som grund, och för att försöka sammanfatta och belysa en landskapsarkitekts yrkeskunskap, kvaliteter och möjliga arbetsuppgifter, med inriktning mot fysisk planering, har nedanstående punkter sammanställts.

En landskapsarkitekts kraft inom fysisk planering ligger i:

- Att förtydliga strukturer och skapa en lättorienterad, logisk och välfungerande miljö för ett samhälle eller en kommun.
- Att skapa sammanhang och förankring genom miljöer, material och förutsättningar som ger människor möjlighet att känna sig stolta och trygga.
- Att lyfta fram och belysa ett samhälles, en bygds och en kommuns inneboende kvaliteter och potential och hur man på bästa sätt kan ta till vara och utnyttja dessa.
- Att samla och koncentrera funktioner för att skapa levande miljöer och förutsättningar för människor att träffas, leva och utvecklas.
- Att skapa förståelse och samarbete mellan alla i ett projekt berörda parter, så att alla drar åt samma håll och arbetar mot samma mål.
- Att arbeta långsiktigt för hållbara sociala levnadsmiljöer där hänsyn visas åt både dagens och kommande generationers invånare.

Förstå, kommunicera, marknadsföra

Jag har i mina reflektioner varit lite inne på att det som landskapsarkitekt gäller att på ett välargumenterande (både bildligt och kunskapsmässigt) sätt kunna sälja in sitt projekt, men vad är det egentligen som man marknadsför? Carola Wingren skriver i sin doktorsavhandling: ”Ritningen kommer alltid före den plats den föreställer”¹⁸. Det innebär att landskapsarkitekten skapar något som ännu inte finns, det kommer sedan att krävs mycket administrativt arbete och många beslut innan planen kan förverkligas, samtidigt som många olika parter är inblandade. Även när allt detta och de många steg som processen innebär är avklarade så kommer inte verkligheten se ut som den landskapsarkitekten hade tänkt sig. Träd kräver tid för att växa osv. ”På så sätt blir landskapsarkitekturritningen ironiskt nog alltid till en annan bild, än det landskap den har till uppgift att beskriva”¹⁹. Det är ur denna synvinkel viktigt att inte bara lämna fram en ritning, utan att också tänka på hur man förmedlar det man vill ha sagt, att ritningens uttryck speglar uttrycket på den tänkta platsen. Perspektiv, små berättelser, fiktiva personer eller inspirationsbilder kan säga minst lika mycket som en planritning, samtidigt som det inte går att sticka under stolen med att denna är en viktig del när det gäller att samla tankar, och förmedla dessa, både för sig själv men också inför andra (beställare, brukare osv.).

Jag har under rubriken ”Om arkitekten” i Carola Wingrens doktorsavhandling fattat intresse för tre punkter som kan kallas för arkitektens ansvar. I det här fallet handlar det inte om att ta ett miljöansvar, att ta hänsyn till framtida brukare, ekonomiska förutsättningar osv. (vilka givetvis är mycket viktiga aspekter i början och mitten av ett projekt). Dessa punkter behandlar istället slutdelen av projektet, den så kallade produkten. Poängen är här att göra presentationen av denna så rättvis som möjligt, dvs att ge produkten rättvisa förutsättningar.

De tre punkterna är att: ***Arkitekten har ett ansvar att förhålla sig till en arkitektonisk helhet, ett ansvar att kommunicera en vision, samt ansvaret att förhålla sig till ett här och ett nu (en samtidigt).*** Man skulle kortfattat sammanfatta detta i att arkitekten är den person som har möjligheten men samtidigt ansvaret att skapa en fungerande helhet, detta inbegriper att ta bort eller lägga till aspekter som arkitekten känner är nödvändiga för att projektet skall lyckas eller kunna lyftas till en (annan) ny nivå. Det är givetvis också viktigt att arkitekten lyckas förmedla sina tankar och idéer, detta då många olika människor och tjänstemän skall kunna ta del av och sätta sig in i dessa. Slutligen så bör produktens uttryck spegla produktens mening; vid restaureringen av en gammaldags park är förmodligen ett modernt uttryck, typsnitt osv. mindre lämpligt, samtidigt som det i en arkitektävling kan vara ett vinnande koncept att införa något nytt och spännande.²⁰

¹⁸ Wingren, 2009, sid 133, ¹⁹ Wingren, 2009, sid 133

²⁰ Wingren, 2009, sid 203-206

Viktiga frågor är, enligt Wingren, att som arkitekt fundera på i varje projekt: *”På vilket sätt förstår jag det som ska eller kan hända bäst?”, På vilket sätt kan jag bäst förmedla/diskutera/kommunicera min förståelse till en beställare och så småningom en allmänhet? och Är de föreslagna metoderna användbara eller måste jag hitta andra?”*²¹

Detta tankesätt öppnar upp för ett kreativt skapande och ett kreativt sätt att angripa och lösa problemet/frågeställningen. Om befintliga metoder inte fungerar då är det förmodligen en bra idé att försöka hitta andra mer lämpade. På detta sätt kan gränserna hos en ”arkitekt som är varm i kläderna” flyttas framåt och leda till nya insikter, arbetsmetoder och lösningar. Detta tankesätt kan vara skrämmande för en nybliven student, men om man väljer att se på det ur synvinkeln att om det inte fungerar så prova något nytt, då kan det också kännas förlösande och befriande.

Teori vs. Praktik

Vilket är det mest effektiva och bästa sättet att inhämta ny kunskap? Bengt Persson skriver i sin doktorsavhandling: ”Yrkeskunskapen är sammansatt av erfarenhetskunskap och teoretisk kunskap”²². I avhandlingen diskuteras det bland annat om det finns en motsättning mellan teori och praktik, Persson anser att så inte är fallet, men han redovisar Patricia Benners teori som hävdar det motsatta. Benners teori är i och för sig baserade på erfarenheter inom sjukvårdsyrket, men innehåller en intressant aspekt. Benner hävdar att teorin inte har något att tillföra praktiken, det är endast det motsatta förhållandet som gäller. Detta är ett intressant sätt att se på inläring och praktiskt utförande av en uppgift. Jag kan förstå vad Benner menar men tycker att även teorin spelar en roll, speciellt i början av lärandeprocessen. Man lär sig genom att utföra något, kunskap genom handling, men om man överhuvudtaget inte vet hur man skall agera i en given situation (dvs. saknar tidigare kunskap) så är risken överhängande att det är fel beslut som fattas, man lär sig då att detta var fel handlingssätt, men tillvägagångssättet är väldigt tidsineffektivt och i vissa situationer till och med farligt. Tänk om man då man övningskörde inte först i teorin hade lärt sig trafikreglerna. Detta skulle med stor sannolikhet inte sluta på ett bra sätt, men ur inläringssynpunkt så skulle förmodligen misstaget aldrig upprepas (om man nu hade turen att överleva...).²³

²¹ Wingren, 2009, sid 136

²² Persson, 1997, sid. 11

²³ Persson, 1997, sid. 72

Det behövs således en balans mellan teori och praktik. Om man befinner sig i en verklig situation och utför en verklig handling så lär man sig att bemästra denna situation, och kunskapen lagras utan att man behöver tänka på kunskapsinhämtandet. Det är således bäst att lära sig att utföra något i verkligheten om man sedan förväntas kunna utföra det i verkligheten. Det är dock många gånger bättre att läsa hur man skall utföra något (i teorin) innan man gör det om man inte har den blekaste aning om vad man sysslar med. Då studenterna deltar i projekt 3 har de hunnit bli varma i kläderna, de har tagit till sig en del kunskap, både praktisk och teoretisk, på så sätt kan de få ut så mycket som möjligt av kursen. ”*Vi kan aldrig veta mer än vi vet och när vi skall veta något mera måste det ske genom något annat av det vi vet*”²⁴ dvs. det krävs kunskap för att kunna förvärva ny kunskap. Projektursen Projekt3 ligger således lämpligt placerad i landskapsarkitektutbildningen.

I inledningen skriver jag att Projektarbetena är en källa till frustration och osäkerhet. Det är nog framförallt de två första projektarbetena som får studenten att tvivla på sin förmåga, vilket tyvärr leder till att en del studenter får en negativ inställning till denna form av kunskapsinhämtning. Det kanske inte är så att det är fel på själva utbildningsmetoden, felet kanske ligger i att steget mellan att aldrig ha utfört något praktiskt (inom landskapsarkitektur) till att plötsligt kastas in i ett stort projekt skapar en sorts blockering hos en del studenter. Ibland känns det som om lärare inte vill/kan berätta hur något skall utföras, detta beror antingen på att meningen är just att studenten själv skall komma fram till det, eller att man inte vill styra eleverna i en viss riktning. Det är just denna tröskel som vissa studenter har svårt att övervinna.

Bengt Persson skriver: ”*Yrkeskunnandet utvecklas från nybörjarens rädsla att göra fel och enögda följande av de enkla regler han lärt sig under utbildningen; över en större både social och yrkesmässig säkerhet där individen kan anpassa sitt agerande till såväl gruppen som situationen; och till de mest utvecklade stadierna där arbetet ses i ett större samhälleligt sammanhang och förmågan att lösa arbetsuppgifterna baseras på mer intuitiva och holistiska²⁵ färdigheter*”²⁶. Jag håller med om detta uttalande men vill betona att det i början av utbildningen stundtals saknas ”de enkla regler” som studenten behöver för att kunna inhämta och hänga upp ny kunskap kring. Vägen till kunskapsinhämtning blir på så sätt onödigt komplicerad och en källa till frustration.

²⁴ Persson, 1997, sid. 51

²⁵ Holism: vetenskapsteori som hävdar att man i första hand skall studera företeelsers helhet och att helheten inte kan betraktas som en summa av delarna. Nordsstedts Svenska ordbok, 1999

²⁶ Persson, 1997, sid. 12

Persson refererar till bröderna Dreyfus kunskapsmodeller: "För kunskapsöverföring antyder modellerna att kunskapsbehoven är markant olika beroende på var i utvecklingskedjan man befinner sig. Detta gäller inte bara "innehållet" i form av mer eller mindre avancerade eller abstrakt kunskap, utan också typen av kunskap. Den unge regelberoende nybörjaren vill ha enkla regler och handböcker, medan den intuitive, kontextberoende experten inte är hjälpt av dem" ²⁷. Det är således inte bara svårighetsgraden utan även sättet att inhämta kunskap på som bör skilja sig i de olika stadierna av utbildningen. Att läsa något (teori) ger inte lika mycket kunskap som att utföra det i praktiken men å andra sidan så behövs det mer ineffektiva teoretiska kunskapsinhämtandet för att en student senare skall kunna tillgodogöra sig de praktiska kunskaperna.

Att följa andra eller att hitta egna vägar

I Carola Wingrens doktorsavhandling kan man läsa att hon bl.a. annat har arbetat som konsult i ett projekt kallat Trafikupplevelse på väg. I projektet användes begrepp som framkomlighet, orienterbarhet, variation och rytm ²⁸. Detta är begrepp som många av grupperna har använt sig av i projekt3, man kan uppenbart "misstänka" att grupper som huvudsakligen har valt att fokusera på vägrummet har läst på om detta och liknande projekt och på så sätt tagit till sig dessa begrepp. Jag tycker dock att man kan finna innebörden av dessa ord i samtliga av projekten (även om man inte använder de exakta orden). Detta kan tolkas som att man genom att läsa och studera andra projekt inspireras av dessa, men det mest intressanta är att de "icke inspirerade/icke pålästa" har kommit fram till liknande slutsatser vilket jag i detta sammanhang tolkar som något positivt. Det visar ju att man under de första åren av utbildningen tagit till sig information som man nu lyckats använda på egen hand och att man kommit fram till liknande slutsatser som dem som följt ett mera givet mönster. Givetvis så skall och behöver man inspireras och inhämta kunskap från andra, (varför skall man lägga tid på att uppfylla hjulet när det redan finns?) men det glädjande är att studenterna nu börjar kunna stå på egna ben, och det är först nu som den riktiga (om än personliga) förståelsen av landskapet och yrket kan ta form, och också gör det.

²⁷ Persson, 1997, sid. 96

²⁸ Wingren, 2009, sid 106

Skissandet som redskap för kunskapsinhämtning

Något som många förespråkar och som man får hör många gånger under sin utbildning är att man som student och arkitekt skall skissa, skissa skissa... i början av utbildningen utrustade sig varje student med minst en rulle skisspapper, ibland var rullen otymplig, oftast blev pappret skrynkligt osv., men det blev liksom ändå en del av ens identitet som (landskaps)arkitekt. Men så fort datorprogrammen introducerades så försvann detta så förespråkade redskap. Jag var också en av dem som lät det halvtransparenta pappret falla i glömska. När jag läste det nedan följande citatet kändes det som om jag plötsligt började förstå det ”magiska” med skisspapper samtidigt som bilden av arkitekten också blev tydligare:

*”Med en penna och ett papper kan arkitekten i lager på lager sakta förändra linje efter linje så att den komposition som uppstår blir en fungerande helhet. Det amatören ser är i bästa fall en rad linjer som likt kartan beskriver ett sammanhang av exempelvis vägar, vattenytor och grösytor. Det arkitekten ser är mycket mer. Det är avvägningar av hur de olika ytorna, föremålen eller växterna kommer att förändras över tid. Linjerna rymmer tankar om trädkronor som beskriver små bollar i ett tidigt skede, men som sträcker sina grenars skuggor över marken och silar ljuset några decennier senare. De rymmer tankar om hur marken sluttar eller hur människor går. De rymmer tankar om hur historiska stilideal konfronteras med nya. Och de rymmer tankar om svängradier för lastbilar eller snöplogsbredder.”*²⁹

Jag tror att man i början av utbildningen inte riktigt kan se alla fördelar med just skisspappret, många tänker nog; om jag hade suttit vid en dator så hade det kunnat bli snyggare och gå fortare, och detta stämmer nog oftast vad gäller framtagandet av en slutprodukt, men vad gäller den sökande processen så har skisspappret på den här punkten många fördelar. Man skulle till och med kunna säga att det är under denna skissandeprocess som studenten lär sig och börjar förstå landskapsarkitektens yrkeskunskap och arbetsuppgift.

²⁹ Wingren, 2009, sid 133

Utbildningsplanen och Projekt3

Om man tittar på utbildningsplanen för landskapsarkitektprogrammet, och läser under rubriken särskilda mål, så lyder första meningen så här: **”För att få landskapsarkitektexamen skall studenten ha visat förmågan att i komplexa situationer som rör planering och gestaltning av fysisk miljö, identifiera problem, formulera alternativ och förklara dessa för berörda intressenter ”**³⁰.
- Detta känns som en korrekt sammanfattning av vad studenterna har gjort under kursen projekt 3.

Om man endast tittar på det material som studenterna lämnade in i slutet av kursen, dvs. de olika gruppernas förslag, så saknas punkten ”formulera alternativ” men detta betyder inte att detta är något som inte ingår i projekt 3. -Jag skulle istället vilja påpeka att en stor del av studenternas arbete består just av att formulera olika alternativ (och vilka konsekvenser som dessa kommer att medföra). Detta är en betydande del av kunskapsutvecklingen och studentens lärande men saknas/ syns inte i slutinlämningarna. Detta beror helt enkelt på den logiska förklaringen att de olika grupperna skall sälja in sitt specifika koncept och förslag, och därför fokuserar på det alternativ som gruppen kommit fram till vara det mest lämpade.

Alla de olika projektkurserna inom utbildningen leder till nya kunskaper, och även om projekt 3 skiljer sig från projekt 1 och 2 så kan man ändå se det som en slags sammanfattning av de tre första åren på landskapsarkitektutbildningen. Givetvis är man som student inte färdigutbildad efter denna tid, men man har skaffat sig en grund på vilken man sedan under de två följande åren av utbildningen använder för att utveckla kunskapen. Detta innebär inte att man är färdigutbildad när man avslutat studierna och tagit en examen från landskapsarkitektutbildningen, man kommer hela tiden som landskapsarkitekt att ställas inför nya utmaningar och på så sätt lära sig något nytt. Skillnaden är att man nu vet hur man skall gå tillväga för att angripa problemen och att man har generella kunskaper i sin ryggsäck som man kan plocka fram och anpassa för olika nya situationer.

”Att pynta med vegetation”

I bakgrundsbeskrivningen till uppsatsen skrev jag att: ”Allmänheten tror nog i många fall att vad en landskapsarkitekt gör är att pynta lite med vegetation”. Jag menar absolut inte att det är något fel med att göra en plats vackrare genom att tillföra vegetation men det jag vänder mig mot är den ensidiga bilden av en landskapsarkitekt som detta synsätt skapar. Förhoppningsvis har uppsatsen påvisat en annan aspekt av landskapsarkitektur, dvs. fysisk planering. Om jag skall vara ärlig så var trädgårdsdesign en av de verksamheter som gjorde att jag från början fick upp ögonen för landskapsarkitektutbildningen. Jag var nog inte ensam om detta, men sedan finns det ju andra studenter som söker sig till utbildningen med inriktning mot någon annan del av utbildningens breda ämnesbas.

Om man frågar en person som inte är insatt i yrket eller utbildningen så tror många att det handlar om att göra något vackert på den lilla skalan, dvs. trädgårdsdesign, eller möjligtvis gestaltning/omgestaltning av ett torg eller annan offentlig mindre yta. Inte alltför sällan har man som student fått höra: - Jaså, du är landskapsarkitekt, då kan du komma hem till mig och göra om min trädgård. Det ligger inget ont bakom detta uttalande, och det är glädjande att många människor är intresserade av vad en landskapsarkitekt kan bidra med. Jag ämnar absolut inte att nedvärdera småskalig design, jag skulle snarare vilja förstärka/förtydliga denna genom att visa att det hos landskapsarkitekten även finns ett bredare synsätt som får de små detaljerna att fungera tillsammans i en större helhet.

Studenterna på landskapsarkitektutbildningen kan beroende på kursval få arbeta med gestaltning av alltifrån en liten rabatt eller urna till storskaliga landskap och städer. Detta breda spektrum kan under utbildningen skapa osäkerhet, men jag tror och hoppas att denna bredd kommer att vara ett stöd och en säkerhet i det kommande yrkeslivet. Jag känner nu i efterhand en trygghet när jag vet att jag har deltagit i de olika projekten, även om jag i ärlighetens namn kanske i fortsättningen inte kommer att fokusera så mycket på storskalig fysisk planering. Jag är nog snarare ”en sån där som pyntar med blommor” men jag känner att jag inhämtat viktig yrkeskunskap och att jag stolt kan säga att jag är en blivande landskapsarkitekt. Det återstår fortfarande mycket att lära, och detta fortsätter även efter avslutade studier, men jag känner att jag kommit en bra bit på vägen och att det faktiskt inte är omöjligt eller ogreppbart att utbilda sig till landskapsarkitekt, trots att vägen ibland kan tyckas onödigt svår.

Att som student ha deltagit i Projekt 3 har varit väldigt utvecklande och givande. Det har varit en resa med både upp- och nedförsbackar, somliga branta och somliga flacka. Även en uppförsbacke med svag lutning kan om den är tillräckligt lång ta musten ur en vandrare. Vissa dagar gjorde sig mjölksyran gällande men studenterna arbetade sig ihärdigt, ibland med stapplande steg, vidare mot kunskap och nya lärdomar om sig själva, sin yrkesroll och landskapets problem och potentialer.

Under ett sådant här projektarbete ligger den största fokusen och engagemanget inom den egna gruppen. Även om man som student deltar i gemensamma redovisningar och tar del av en annans grupps arbete och opponerar på detta så är det svårt att helt kunna ta till sig all denna information. Det har därför varit väldigt intressant och givande att i lugn och ro kunna läsa igenom, studera och förundras över de olika projekten, gruppernas tankar, infallsvinklar, arbetssätt och förslag.

Jag hoppas naturligtvis att även en läsare som inte deltagit i projektarbetet eller som inte har någon koppling till landskapsarkitektur i denna uppsats vunnit kunskap om glesbygdslandskap, med dess problem och potentialer, men framförallt att man som läsare skall ha fått en bild av en av de kunskapsdelar som en landskapsarkitektstudent inhämtar under sin utbildning, samt hur en landskapsarkitekts kommande arbetsuppgifter kan se ut.

Att skriva den här uppsatsen har stärkt mitt självförtroende och min förmåga. Genom att delta i projektarbetet har jag lärt mig otroligt mycket, men genom att skriva den här uppsatsen har jag plockat fram dessa kunskaper och på allvar insett hur mycket jag efter de här tre årens utbildning faktiskt kan. De återstående åren på landskapsarkitektutbildningen kommer kunskaperna att utvecklas och förfinas, men det är nu som den stadiga grunden har byggts, uppe på den där kullen som var så mödosam att ta sig upp för, här väntar en fantastisk utsikt med milsvida vyer av nya landskap.

Felix Blomstergren, landskapsarkitektstudent
Alnarp 2009-02-17

Referenser

Källförteckning

Otryckta källor

Westin, Anders. (2008) Välkommen till Projekt 3 – Stora Landskap! Kursprogram Pr 3 2008_5. 2008-01-15. Alnarp.

LK0043 Projekt 3 – Stora Landskap 15hp, VT 2008
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, SLU Alnarp:

Byn i Skogen – Skogen i Byn. Bilfeldt Johanna, Hellman John, Jondelius Erik, Kjellberg Annelie, Åkesson Jenny.

Med Glimten i Landskapet - Logik & Identitet. Boynton Jennifer, Daubner Carina, Hellström Sandra, Lönnerholm Sigrid, Wiström Björn.

Modell för en hållbar landsbygd. Andersson Karin, Bratel Johanna, Hellqvist Stina, Lagerstedt David, Lövdahl Magnus.

Barrbyn Sibbhult. Blomstergren Felix, Frisk Hanna, Jonasson Erika, Klyft Stina, Pfeiffer Sunna.

Identitet på plats och i rörelse – en föränderlig process. Bylander Anneli, Forsberg Sofia, Ingemansson Karin, Måring Fredrik, Sunding Anna.

Vägen till Östra Göinge. Agrell Lena, Ekdahl Anna, Lidén Ola, Malmström Marie.

Skåne nOrdOst – Välkommen hem. Bjerler Karolina, Ekdahl Emma, Galle Magdalena, Hofling Daniel, Johnsson Gustav.

Sibbhult 2100. Alvaker Karolina, Larsson Petter, Samuelson Eva-Marie, Verbaan Johanna.

Tryckta källor och litteratur

Glesbygdsveket. Vad är gles- och landsbygd? Bilaga till Landsbygden i den regionala utvecklingen.

Larsson, Kristian. (2008) Studenter inspekterar byn. *Norra Skåne*. 2008-01-18

Lindell, Marie-Louise. (2008) Unga förnyare i Sibbhult. *Kristianstadsbladet, del A* s20. 2008-01-18

Nordstedts Svenska Ordbok + Uppslagsbok. (1999) Rotolito Lombarda, Italien 2001

Orrenius, Niklas. (2008) Tystnaden tär på Skånes Norrland. *Sydsvenska Dagbladet Snällposten, del A* sid. 6-7. 2008-06-29.

Persson, Bengt. (1997) Kunskapsöverföring till yrkesverksamma inom landskapsarkitektens arbetsfält. Doktorsavhandling. Acta Universitatis Agriculturae Sueciae 1997

Wingård, Lisa. (2005) Om att bli arkitekt. Examensarbete. Arkitektkopia 2005

Wingren, Carola. (2009) En landskapsarkitekts konstnärliga praktik. Doktorsavhandling. Department of Landscape Architecture, SLU. Acta Universitatis agriculturae Sueciae vol. 2009:27.

Internet

Kursbeskrivning, Projekt3: http://utbildning.slu.se/vara_utbildningar/Kurser/?__url=http://www.slu.se/&id=334&ddummy=3%2F3%2F2009+7%3A12%3A37+PM&anmkod=30208.0809 (2009-03-03)

Kursplan, Projekt3: <http://www.slu.se/?id=363&Anmkod=30208.0809> (2009-03-03)

Utbildningsplan för Landskapsarkitektprogrammet, 200 poäng:
http://ltjfak.adm.slu.se/ShowPage.cfm?Orgenhetsida_ID=3345 (2009-03-03)

